

universitātes avīze

OTRDIENA,
23. SEPTEMBRIS
2003. GADS

Latvijas Universitātes izdevums (iznāk kopš 25.09.1922.)

№2

aktualitāte

Universitātes 84. dzimšanas diena

Svinību programma
27. septembrī Raiņa
bulv. 19

Pl. 10.00 Rīta lūgšana
(Mazajā aulā)

Pl. 12.00 K. Morberga stipendiju svinīga pasniegšana
(Lielajā aulā)

Pl. 14.15 Svinīgā Senāta sēde (Lielajā aulā)

Darba kārtība:
○ LU Senāta priekšsēdētāja M. Auziņa ievadvārds
○ LU rektora I. Lāča uzruna
○ LU Goda doktora, LU

Godabiedra diplomu un LU rektora atzinības pasniegšana
Latvijas Universitātes Goda doktori

Klāss Bergmanis, Kaizerslauternas universitāte
Juris Dragūns, Pensilvānijas Valsts universitāte
Tomijs Linnejs, Karolinskas institūts

Hans Jurgens Vildbergs, Eirofakultāte

Latvijas Universitātes Godabiedri

Roze Marija Fransuā, Lježas universitātes docente
○ LU *emeritus* profesora goda diplomu pasniegšana
○ Nipona fonda Roiči Sesa-

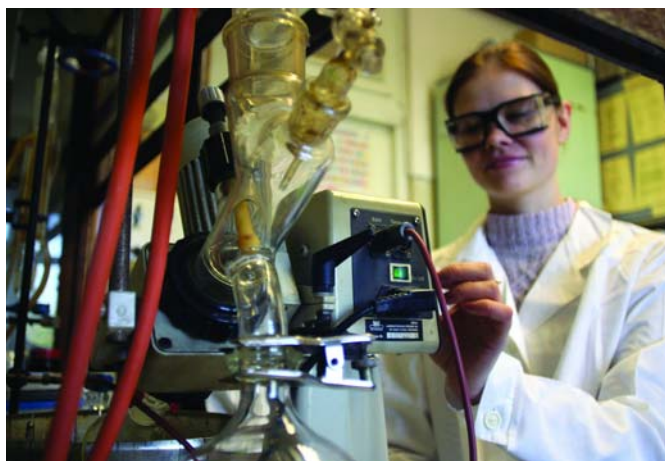
kavas Jauno lideru stipendijas, prof. Ernesta Felsberga stipendijas, Bernharda Holandera balvas, Minsteres balvas LU studējošo zinātniskajiem darbiem, Rīgas Slimokases stipendijas, Ata Kronvalda prēmijas un Alunāna ģimenes stipendijas pasniegšana

Pl. 16.30 Koncerts (Lielajā aulā) piedalās:

Rīgas Doma zēnu koris, Latvijas Nacionālās operas solisti, Latvijas Universitātes jauktais koris "Juventus".

stipendiāti

Šajā numurā iepazīsimies ar trīs dažādu stipendiju - Kristapa Morberga, Bertrāma Zariņa un Bernharda Holandera - ieguvējiem - 7. un 9. lpp.

Laura Sīle - K. Morberga stipendiāte

Mārtiņš Mintauris - B. Holandera stipendiāts

Sergejs Isajevs - B. Zariņa stipendiāts

viņi pie mums

Igaunijas premjerministrs LU

LU rektors Ivars Lācis sagaida Igaunijas premjerministru Juhanu Partsu un LR ministru prezidentu Einaru Repši 2. lpp. ▶

5. starptautiskā konference

Informāciju par 5. starptautisko konferenci "Ebreji mainīgajā pasaulē", tāpat arī par Eirofakultātes rīkotajiem pasākumiem lasiet nākamajā numurā

Igaunijas premjerministrs LU

Igaunijas premjerministrs Juhans Partss LU Mazajā aulā

◀ 1. lpp.

Igaunijas premjerministrs Juhans Partss, viesojoties mūsu *Alma mater* un tiekoties ar studentiem un mācībspēkiem, aicināja visus atbalstīt Latvijas dalību Eiropas Savienībā. Premjeraprāt, studentiem tādejādi pavērsies plašas iespē-

jas studēt un ceļot pa brīvo Eiropu, par ko viņš savā laikā varējis tikai sapņot.

Igaunijas premjers 66,9 procentu igauņu teikto jāvārdū skaidroja ar to, ka viņi par ES galvenokārt balsojuši stiprās kultūras identitātes dēļ.

Par Eiropu domājot

Robēra Šūmana fonda prezidents *Jean-Dominique Giuliani* lekciju "Francija un Eiropas atkalapvienošānās" nolasi LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Lektors ir specializējies Eiropas un starptautiskajos jautājumos, kā arī informācijas tehnoloģiju un komunikācijas jomā.

Viņa vadītais Robēra Šūmana fonds ir izveidots 1992. gadā pēc komunistisko režīmu sabrukšanas ar mērķi veicināt bijušo Austrumu bloka valstu pievienošanu Eiropas Savienībai. Robērs Šūmans bija viens no vienotās Eiropas idejas tēviem, iepazīs visas XX gadsimta Eiropas kataklizmas, tādēļ uzskatīja, ka nepieciešama gan eiropiešu ekonomiskā sadarbība, gan vienošanās par kopīgiem demokrātijas un cilvēktiesību standartiem.

R. Šūmana fonds īstenojis daudzus sadarbības projektus Latvijā, sniedzot iespēju Latvijas franču valodas skolotājiem iepazīt Franciju tās Eiropas dimensijā, piešķirot stipendijas Latvijas ierēdņiem un diplomātiem franču valodas apguvei. Fonds izdevis Robēra Šūmana grāmatu "Eiropai" latviešu valodā, bet franču valodā - Latvijas ārlietu ministres Sandras Kalnietes atmiņas par izsūtījuma laiku "Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos". Fonds organizējis konferences un kolokvijus gan Francijā, gan Latvijā.

Lekcija izraisīja studentos lielu interesi. *Jean-Dominique Giuliani* runāja par Eiropas Sa-

vienības paplašināšanos kā iespēju iegūt jaunus draugus, dzīvot drošībā un saglabāt savu nacionālo identitāti. Iesākumā franču viesis stāstīja par Robēru Šūmanu kā nozīmīgu personību savas valsts vēsturē, savulaik Francijas ārlietu ministru. Paša liktenis un valstsvara pieredze viņu pārliecināja par sadarbības nepieciešamību, par to, ka kariem un strīdiem jāpieņem punkts. Un robežas sāka krist. Mūsdienu Eiropa vairāk nekā pusgadsimta laikā ir ļoti izmainījusies, taču saglabāties mērķis - strādāt kopā. Tas ir R. Šūmana novēlējums - Eiropai jābūt atvērtai. Tajā jābūt tiem, kuri akceptē vispārcilvēciskās vērtības.

ES paplašināšanas mērķis ir celt labklājību, turklāt ekonomiskās saites izslēdz konfliktus, rada stabilitāti un drošību. ES ir liels un katras valsts nacionālo identitāti un kultūru respektējošs politisks projekts. Tā ir valstu un tautu savienība, kas balstās uz solidaritātes principiem. Ikvienā paplašināšanās kārtā Eiropas Savienībai pievienojās valstis ar zemāku ekonomiskās attīstības līmeni, bet ar laiku arī tās spēja nodrošināt saviem iedzīvotājiem labklājību.

... Kad jūs lasīsiet šos iespaidus par lekciju, referendums par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā jau būs noticis, un es ceru uz pozitīvu rezultātu. Ceru, ka mēs dzīvosim nevis aiz pašu celta augsta žoga, bet kopā ar visu labklājīgo Eiropu.

VIJA APINĪTE

"Universitātes Avīzi" vērtē

"Universitātes Avīzi" vērtē Latvijas Korporāciju apvienības Tēvijas fonda žūrija.

Godājamās dāmas un kungļi! Žūrijas komisija (es pats, pensionēta "Doubleday" izdevniecības darbiniece Anna Rumaka, dzejnieks Modris Mednis) izvērtēja pagājušā akadēmiskā gada "Universitātes Avīzi". Saturs un stils vispār bija ļoti labs, un komisijai bija grūta izvēle par to, kuru autoru godalgot. Ar smagu sirdi tā nāca ar sekojošiem lēmumiem:

Trīs Tēvijas fonda proponētās godalgas (Ls 20,- katra) pienākas sekojošām personām:

- Helgai Ingeborgai Melnbārdei par "Dažas lapas no Rīgas Melnās grāmatas";

- Ralfam Kokinam par "Lieldienas";

- Ilzei Prūsei par "Vidējais avīznieks".

Ievēribu pelnijuši vēl sekojošie raksti:

- Pagājušā gada laureātes Andas Lases "Ceļojums uz saļu";

- Pagājušā gada laureātes Gītas Liepiņas "Studentu kopmītņu kultūra";

Attēlā no kreisās: galvenā redaktore Ilze Brinkmane iepazīstina LU docenti Helgu Ingeborgu Melnbārdi un LU studentu Ilzi Prūsi ar Latvijas Korporāciju apvienības Tēvijas fonda žūrijas lēmumu

- Lindas Bieles "Pasaules svētvietas diapozītvos";

- Vidusskolnieku domrakstu izlase "Mana nākotnes universitāte".

Žūrijas komisija nosūta novēlotu 80 gadu jubilejas sveicienu Latvijas Universitātes avīzes redakcijai, izsaka redakcijas darbiniekiem un autoriem atzinību par veikto darbu un novēl labas sekmes nākotnē.

Patiesā cieņā

ANDREJS BAIDIŅŠ,
Tēvijas fonda kasieris

P.S. Jauki, ka mūs vērtē un prēmē tālajā Amerikā, bet varbūt pienāks tie laiki, ka arī pašu mājās "Universitātes Avīzi" izlasīs no pirmās līdz pēdējai lappusei un sekmēs mūsu autoru radošo izaugsmi.

ILZE BRINKMANE

Jaunas iespējas

Sākot ar šo gadu, Latvijas Universitāte piedāvā saviem studentiem unikālu iespēju - studentu apmaiņas projekta "Campus Europae" ietvaros pilnu akadēmisko gadu papildināt savas zināšanas, studējot kādā no vienpadsmit Eiropas universitātēs.

25. septembrī "Tour d'Europe" viesosies Latvijā. Plkst. 17.00 visi interesenti tiek gaidīti LU Lielajā aulā, kur būs iespēja noklausīties dažas lekcijas un iegūt visu nepieciešamo informāciju par apmaiņas projektu "Campus Europae". Pēc tam plkst. 21.00 būs iespēja tikties ar akcijas dalībniekiem pavisam neformālā gaisotnē.

LU PRESĒS CENTRS

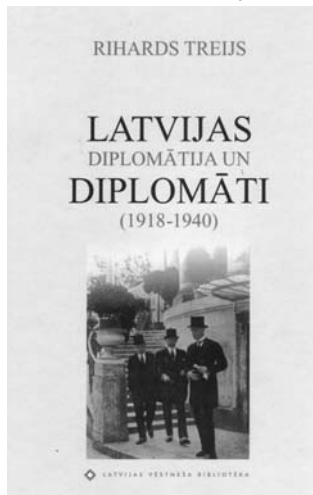
Ipaša Studentu diena

Atzīmējot Amerikas Tirdzniecības Palātas Latvijā desmitgadi, notiks kultūras pasākumu programma "Iepazīsti Ameriku" no 6. līdz 12. oktobrim.

7. oktobrī būs īpaša Studentu diena - informācija tiem, kuriem interesē mācības ASV, kur un kādā veidā pieteikties stipendijām utt. No plkst. 9.00 līdz 19.00 Rīgā, viesnīcā Radisson SAS Daugava, Kuģu ielā 24. Pieteikties www.amcham.lv.

LĪGA SMILDZIŅA-BĒRTULSONE

Ir jāizlasa!

Profesors Rihards Treijs publicējis kārtējo pētījumu "Latvijas diplomātija un diplomāti (1918-1940)". Pētījuma vērtība ir ļoti liela. Tas pamatojas uz daudzu dokumentu, memuāru, monogrāfiju un citu publikāciju analīzi un sniedz visjaunāko objektīvo priekšstatu par Latvijas valsts diplomātiju un diplomātiem. Neskatoties uz to, ka darbs ir apjomīgs (416 lpp.), jautājumi ir tik saistoši risināti, ka no iepazīšanās grūti atrauties.

Grāmatas iespaids ir daudzpusīgs. Uzsvērsim vienu, studentiem (ne tikai vēsturniekiem) nozīmīgāko, svarīgāko pusī - patriotisma kopšanu un nostiprināšanu. Bez lepnuma

jūtām par tēvzemi cilvēks ir nabags!

Iepazīstoties ar pētījumu, rodas stingra pārliecība - Latvijai nu būs bagāts materiāls par valsts diplomātiem, kas studentus saistīs un dos spēku iespējamā tagadnes problēmu pārvarēšanā.

Nevar neizteikt atzinību profesoram Rihardam Treijam par pētījuma valodu. Tā ir bagāta, raīta, bez liekiem svešvārdiem - laba latviešu valodas skola studentiem.

Vecākās paaudzes lasītājiem pētījums dos iespēju atbrīvoties no piesārņotiem, melīgiem uzskatiem, izplatītiem okupācijas gados par "draugu" un "ienaidnieku" būtību Latvijas diplomātijā.

Dziļā atzinība par pētījumu.

Docente I. JONĀNE

P. S. Izmantojot izdevību, gribu teikt lielu paldies Vēstures un filozofijas fakultātes dekānam prof. G. Straubem, Latvijas vēstures katedras vadītājam prof. A. Strangam un visiem fakultātes darbiniekiem, kuri palīdzēja organizēt manas grāmatas atvēršanas pēcpusdienu augusta beigās. Grāmatu vislētāk (Ls 5,50) var iegādāties "Latvijas Vēstneša" klientu centrā, Bruņinieku ielā 36.

Profesors R. TREIJS

Filozofi tver pasaules problēmas

Lai vēlreiz tiktu skaidrībā par to, kas īsti ir filozofija, kāda ir tās vieta mūsdienu sabiedrībā, kā tā saistīta ar pasaules problēmām un kas šodien filozofam būtu jādara, šovasar nu jau divdesmit pirmo reizi pēc kārtas (kopš 1900. gada!) uz 21. Pasaules filozofijas kongresu Stambulā pulcējās delegācijas no dažādām pasaules malām, nolāsof un apspriežot referātus, kas vēlti aktuāliem, bet vienlaikus arī mūžseniem jautājumiem, par kuriem galvas lauzījusi ne viena paaudze vien.

Konferencē Latviju pārstāvēja Maija un Rihards Kūļi, Ella Buceniece, Velga Vēvere un Ieva Lapinska, kā arī DPU rektore Zaiga Ikere. Daži no dalībniekiem uz Stambulu atnāca kājām, citi atlidoja ar lidmašīnām, bet krievu delegācija ieradās ar kuģi, tā darīdama pasaulei zināmu, ka nu krievu filozofi atgriežas vispārējā pasaules aprīē - 1922. gadā ideālistiski domājošie filozofi tika izraidīti no Krievijas un prom devušies uz kuģa, kas filozofijas vēsturē nu tiek saukts par "Filozofu kuģi". Jāsaka, šī izteiksmīgā metafora, gluži kā pati pirmā filozofu tikšanās Parīzē nu jau gandrīz pirms gadsimta, vēlreiz apliecināja filozofijas dzīvotspēju.

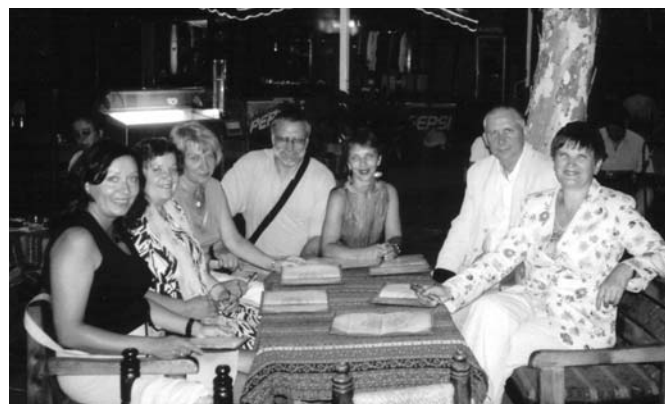
Taču diez vai nepieciešams atzīmēt, ka apskatīto tēmu loka laika gaitā ir ievērojami mainījusies. Iepriekšējā kongresā, kas norisinājās Bostonā 1998. gadā, filozofija tika skatīta galvenokārt kā izglītotāja un audzinātāja, taču šoreiz vairāk tika spriests par sociālajām un politiskajām

pasaules problēmām, kurām arī bija veltīts pats lielākais kongresam iesniegto darbu skaits. **Jau nu skanējumu ieguvušas tādās tēmas kā vienlīdzība, taisnīgums, nabadzība, cilvēktiesības, miers un karš, daudz darbu tika veltīts arī ar izglītību saistītajiem jautājumiem, viens no tiem - tā dēvētā ekoizglītība**, kas apskata antropocentrisko un ekocentrisko uzskatu sadursmi un atzīst cilvēku par ekosistēmas garīgo dimensiju. Referātu izglītības sekcijā nolasīja Zaiga Ikere, bet piecu sekciju darbu vadīja prof. Maija Kūle.

Maija Kūle atzina, ka pašlaik īpaši aktualizējies jautājums par cilvēktiesībām, kas, neapšaubāmi, zināmā mērā skaidrojams ar pašreizējo Irākas pēckara situāciju pasaulē. Vācu filozofs Jirgens Habermāss pirmās plenārsēdes lekcijas laikā piedāvāja jaunu kosmopolitisma projektu, kurā attiecības tiktu veidotas nevis starp nacionālajām valstīm, kuras pašas nespējot nodrošināt mieru, bet gan starp atsevišķiem indivīdiem, pasaules pilsoņiem, kā arī notiktu starptautisko tiesību konstitucionalizācijas process. Vīnprāt, pasauli pašlaik visvairāk apdraudot tā saucamās valstis noziedznieces, kas sevi piesaka itin kā cilvēktiesību aizstāves, taču vienlaicīgi aizmirst par morālajām tiesībām un normām. Savukārt itāļu domātājs Džanni Vatiņo iztirzāja Karla Popera atvērtās sabiedrības tēmu un Martīna Heidegera kritiku par metafiziku, kā arī aizskāra jautājumu par to, kas filozofam būtu jādara pēc metafizikas gala. Tika atzīts, ka situāci-

ja atkal ir mainījusies un vieta, kur rodama patiesība, pašreiz vairs nav māksla, kā to reiz postulējis Martīns Heidegers, bet gan agora - atklātā publiskā telpa, ar ko arī ir izskaidrojama filozofijas pievēršanās sociālajai jomai. Ir jautājams, ka briesmīgā pārmaiņas, kas būtiski izmainīs filozofijas kā disciplīnas raksturu, taču gluži saprotams ir arī tas, ka filozofam neklātos norobežoties un "slēpties alā", kur tas nejaudās atšķirt lietu ēnas no pašām lietām. Ella Buceniece, apkopojot kongresā dzirdēto, secināja, ka filozofs mūsdienās ir tas, kas nodrošina pieredzes loģisko pēctecību, saistot atšķirīgās pieredzes vienā veselumā. Līdz ar to tiek aizsākta vēl viena diskusija par pasaules dažādību un vienlaicīgi arī par vispār cilvēciskajām vērtībām un to vienojošo pamatu. Ir neapšaubāmi, un kongresā piedzīvotais to apliecina, ka tie filozofiskie jēdzieni, pie kuriem esam pieraduši mēs, kļūst neadekvāti citu kultūru ietvaros. Absolūtais relativisms, kad katrs aizstāv savu viedokli, neieklausoties citos, visvairāk kavē kultūru dialogu, kas nupat ir sācies. Kongresa ietvaros līdzās atzīnai par civilizāciju atšķirībām tika uzsvērti arī universalitātes un humānisma meklējumi, kas, iespējams, ir šīs komunikācijas priekšnosacījums.

Kongresa dalībnieki atzina, ka pats kongress ir šādas kopības piedzīvošana - vienviet izskan dažādas idejas un valodas, tā atklājot pasaules daudzveidīgos vaibstus. Pasākums Turcijā bija valstiska mēroga notikums, un kongresu atklāja

Attēlā no kreisās: I. Lapinska, Z. Ikere, E. Buceniece, Dž. Ozoliņš no Austrālijas, V. Vēvere, R. Kūlis un M. Kūle

pats Turcijas prezidents. Par godu valstij turku valoda tika iekļauta oficiālo kongresa valodu sarakstā, kaut gan visplašāk izmantota tomēr tika angļu valoda. Gadījās arī, ka kāds referāts tika nolasīts franču, krievu vai azerbaidžāņu valodā, kuru gan pārzināja ne visi klātesošie. Taču, kā atzina Ella Buceniece, situācija, kad mēs kaut ko nesaprotam, ir dabiska. Kongresā nolasītās lekcijas pierādīja, ka mūsdienās filozofija kā disciplīna nav vienota - nepastāv kāda tēma vienotāja. Ne velti Zaiga Ikere filozofiju nosauca par plūstošu un mainīgu domu pārdzīvojumu. Ir skaidrs, ka filozofiskie meklējumi drīzāk ved pie jaunu problēmu apzināšanās, nevis veco atrisināšanas. Jauni jautājumi pierāda, vai konkrēta tēma ir saistoša. Vai aktuālais ir interesants? Vai interesants kļūst aktuāls?

Latvijas delegācija izmitinājās kādā viesnīcā Stambulas vecpilsētā; desmit minūšu gājienā no tās atradās gan Zilā mošeja

un Sofijas katedrāle, gan garšvielu un saldumu tīrgus, kur apmeklētājus rauj aiz rokas, uzsāk sarunu, piedāvājot kādu preci, un, redzot, ka pircējs minstnās, uzsāk kaulēšanos un piedāvā precī par zemāku cenu. Stereotipiskie uzskati par šo nāciju drīz tika aizmirsti, un turki atstāja ārkārtīgi draudzīgu un atvērtu situāciju, lai jauzies. "Man nav bail, ja arī iestāsīsimies Eiropas Savienībā, ka mēs būsim kopā ar turkiem!" smiedamās atzīst Velga Vēvere. Nedaudz paprātojot, tika aptverta nepieciešamība ceļot vispār - ceļojot var atbrīvoties no aizspriedumiem un kļūt dabiski tolerantus.

Nākamais vispasaules filozofijas kongress notiks Seulā, Dienvidkorejā 2008. gadā. Taču filozofi jau ielānojuši tikties vēl šīgada 20. novembrī, ko UNESCO pasludinājusi par Filozofijas dienu.

JANA KUKAINE, LU studente

LU AVIV fonda studenti iet tautā

Aizvadītajā vasarā LU AVIV (J. Dāvja) fonda darbībā nozīmīgākie bija divi pasākumi, kuros piedalījās arī šī fonda biedri.

Jūlija otrajā pusē Jūrmalā notika nedēļu ilgs Latvijas mēroga seminārs **veselīga dzīvesveida popularizētājiem jaunatnē**. Fonda biedri piedalījās semināra darbā divos līmeņos - iesācējiem un vadītājiem. Viens no semināra organizētājiem - **mūsu biedrs Andrejs Mieriņš**. (Interesentiem viņa koordinātes: tālr. 6578377).

Balvu rajona Susavas pagasta Svīlpovas "Vēršukalnā" no 8. līdz 15. augustam darbojās nometne "Pēdējā pietura" bērniem no mazturīgām ģimenēm.

Par šo notikumu rajona avīzē "Vaduguns" šīgada 19. augusta numurā publicēja rakstu "Antireklāma alkoholam, narkotikām un cigaretēm".

(".)Nometnē piedalījās 20 bērni no Susāju, Vecumu, Medņevas, Kupravas pagasta un Vi-

ļakas, kuru vecums bija 13 līdz 14 gadi. Bērņus nometnes rīkotāji izvēlējās, sadarbojoties ar pagastu sociālajiem darbiniekiem. Bērņiem no mazturīgām ģimenēm reti kad rodas iespēja piedalīties šāda veida pasākumos. Neviens no nometnes "Pēdējā pietura" dalībniekiem nekad vēl nebija bijis nometnē. Tās nosaukums "Pēdējā pietura" izvēlēts tādēļ, ka Balvu rajons atrodas pie pašas Latvijas robežas un šeit valdošā situācija daudzās ģimenēs tiešām ir nelabvēlīga, tādēļ bērņiem piedāvātā nometne ir kā cerības stariņš uz pārmaiņām - "Pēdējā pietura".

Nometnes vadmotīvs bija veselīgs dzīvesveids. Ar bērņiem darbojās jaunieši no Latvijas Universitātes Atturības un veselības izglītības veicināšanas fonda, vieslektori no atturības kluba "Avante", Rīgas Narkomānijas profilakses centra. Šo nodarbību laikā bērņi uzzināja par legālajām un nelegālajām

narkotiskajām vielām, par to iedarbību uz cilvēka organismu. Pusaudži zīmēja antireklāmas alkoholam, cigaretēm un narkotikām. Vairākas no tām tiks izvēlētas iespēšanai tipogrāfijā un vēlāk izplatītas skolās Rīgā un Balvu rajonā. Nodarbību starplaikos dalībnieki mācījās izklaidēties bez atkarību izraisošām vielām - piedalījās sporta aktivitātēs, zīmēja, veidoja cilvēņus un puķes no dažādiem materiāliem, ar Karjeras izvēles centra vadītājas palīdzību noteica savu nākotnes profesiju.

Diendienā ar nometnes pusaudžiem dzīvoja un darbojās studenti: Madara Mieriņa (LU, Filol. III kurss), Nikolajs Kims (Rīgas P. Stradiņa universitāte, II kurss), Līga Timša (LU, Biol. III kurss), Žanda Garanča (LU, Ekon. III kurss) un Edgars Kalbergs (RTU, IV kurss).

Pirmie četri - Viļakas un Balvu ģimnāziju absolventi:

Madara Mieriņa: "Liels prieks par nometnes dalībnieku

Madara Mieriņa nodarbībā

aizrautību visās nodarbībās. Viņi jau atsūtījuši vēstules un lūdž nākamgad atkārtot nometni un laiku pagarināt - visu vasaru... Tādā pasākumā viņi piedalījās pirmoreiz.

Ko bērņi ieguva? Daudz uzzināja, iemācījās, galvenais - veidot savstarpējās attiecības. Nedēļas dienas tika sadalītas tematiski: izglītības, sporta, pretsmēķēšanas, pretalkohola, pret-

narkotiku, dabas dienās. Arī atpūtas pasākumi. Mēs ar šiem jaukajiem cilvēkbērņiem labprāt būtu strādājuši ilgāku laiku, bet nespējam sagādāt lielākas finanses...

Cerēsim, ka nākamgad izdosies sarūpēt vairāk līdzekļu, pulcēt lielāku skaitu dalībnieku uz ilgāku laiku."

Docente ILGA KAPENIECE

Kas ir jurists?

Profesore LĪNA BIRZIŅA ir unikāla personība, jo cienījamā vecumā var lepoties ar izcilu atmiņu, lai arī dzīvi šobrīd apgrūrina fakts, ka ļoti pasliktinājusies redze.

Patlaban sabiedrībā, presē tiek diskutēts par to, kādam jābūt juristam, kā savus kolēģus - mācībspēkus - vērtē studenti. Profesore labprāt dalījās savā pieredzē, jo šogad svin 70 darba gadu jubileju.

Profesore Lina Birziņa

- Latvijas Universitātē ienākusi jauna studentu maiņa. Pastāstiet par jūsu pirmo dienu un pirmo lekciju pirms Otrā pasaules kara.

- Iestājos Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību zinātņu nodaļā, respektīvi, Juridiskajā fakultātē. Kad mācību jeb lekciju nauda bija samaksāta un saņemta apliecība, ka esmu "stud. iur.", varēja doties uz auditoriju klausīties pirmo lekciju. Dažas lekcijas lasīja profesori, kas bi-

ja mūs eksaminējuši iestājpārbaudījumos. Toreiz kārtojām piecus iestājpārbaudījumus: latviešu valodā - sacerējumu un literatūru, latīņu un vācu valodu, kā arī vēsturi.

Latīņu valodā mūs eksaminēja profesors Vasilijš Sinaiskis (1876 - 1959). Viņš mums lasīja arī pirmo lekciju. Kad viņš ienāca auditorijā, kāds no studentiem viņam patsniedza rozes. Profors viegli paklanījās un pateicās dāmām un kungiem. Mēs švikājām ar kājām pa grīdu. Švikāšana nozīmēja mūsu atzinību. Aplausi nebija paredzēti. Profesoram tā bija 60. dzimšanas diena. Viņš sāka to apcerēt: 60 gadi - varot teikt, ka tas esot daudz. Taču tie esot labi gadi. Šādā vecumā cilvēks esot kļuvis brīvs no bioloģiskā gūsta un visā pilnībā varot nodoties zinātniskajam darbam. Jā, viņš joprojām pētot tiesību problēmas, un drīz iznāksot arī viņa jaunā grāmata "Dzīve un cilvēks". Tajā būšot apkopotas viņa atziņas par cilvēku, tā raksturu, personību, ceļšanos pēc laimes. Grāmatas mērķis - palīdzēt cilvēkam viņa grūtajā dzīves ceļā tikt uz "zaļa zara".

Pēc šāda ievada profesors V. Sinaiskis sāka lekciju romiešu tiesību vēsturē. Viņš jautāja: "Kas ir jurists?" Mēs klusējām. Tad patsniedzējs pats atbildēja: "O, jurists - tas ir cilvēks *sui generis*, īpašs cilvēks jeb sava veida cilvēks. Jurists ir taisnīgs - *iustus*, godprātīgs, neuzpērkams. Jurists ir apguvis tiesības. Tiesības ir *ius*. Jurists zina likumus. Likums - tas ir *lex*, daudzskaitlī - *leges*. Juristam jā-

stāv par tiesībām, taisnību. Taisnība ir *Iustitia*." Tad profesors puda atziņu, ko ieteica neaizmirst: "Tiesības ir viena no visaugstākajām cilvēces kultūras vērtībām."

Apmēram tā sākās profesora V. Sinaiska pirmā lekcija. Vai mēs to sapratām? Protams, ka ne, taču saprašana nāca pakāpeniski, sistemātiski klausoties turpmākās V. Sinaiska lekcijas. Iemācījās viņa galveno domu uztvert un pierakstīt. Romiešu tiesību vēsturi klausījās divus semestrus (pirmo gadu) un tad vēl divus semestrus - romiešu tiesību dogmu (teoriju). Dažiem šajos priekšmetos neveicās. Eksāmenā profesors bija stingrs, un neapmierinošu atzīmi saņēma ne viens vien.

"O, jurists - tas ir cilvēks sui generis, īpašs cilvēks jeb sava veida cilvēks. Jurists ir taisnīgs - iustus, godprātīgs, neuzpērkams. Jurists ir apguvis tiesības. Tiesības ir ius. Jurists zina likumus. Likums - tas ir lex, daudzskaitlī - leges. Juristam jāstāv par tiesībām, taisnību. Taisnība ir Iustitia."

Stāstīja, ka kādam neveiksmīnīkam V. Sinaiskis esot lekciju (ieskaīšu) grāmatīņā ierakstījis "nelabi". Te jāpiezīmē, ka ar latviešu valodu profesoram gāja pagrūti, bet, kā patsniedzējs pats teica, viņš, dzīvodams Latvijā, centās to apgūt. Cītīgi pētīja latvju dainas lielajā latviešu tautasdziesmu bagātībā, saskatīja gan juridiskus elementus, gan morāles, ētikas un sadzīves normas.

Pēc atkāpes par V. Sinaiska

latviešu valodas apguvi jāatgriežas pie viņa uzskatiem par to, kādam jābūt istam juristam.

Te jārunā par Senās Romas slavenajiem juristiem, kuri bijuši ne vien jurisprudences korifeji, bet arī morāla ziņā izcilas personības. Taču visdziņākā personība bijis Emilijs Papiniāns (140 - 212), kura atzinumiem un konsultācijām bija obligāts spēks. Viņa autoritāte - ārkārtīgi liela. Tieši šīs milzīgās autoritātes dēļ viņš gāja bojā. Tas notika tā. Romas valdnieks Karakalla nogalināja savu brāli Gedu - varbūtēju troņa pretendentu. Lai pierādītu tautai, ka tas bijis nepieciešams Romas valsts interesēs, Karakalla uzdevis Papiniānam viņa rīcību attaisnot. Papiniāns sa-

Profesors Vasilijš Sinaiskis

latīņu valodā Papiniāna atbildi, kas latviešu valodā būtu šāda: "Slepavību vieglāk izdarīt, nekā to attaisnot." Karakalla līcis Papiniānam nocirst galvu.

Profesora V. Sinaiska secinājums: "Lūk, kādi juristi bija Senajā Romā. Mūsu dienās tāds pat ar uguni neatradīs. Nekādas goda jūtas, nekādas principialitātes. Naudas vai karjeras dēļ gatavi melnu patsaitīt par baltu un otrādi."

Par profesoru V. Sinaiski jāpiebilst, ka viņš bija ļoti precīzs, neizlaida un nekavēja nevienu lekciju vai semināru.

Atceros, reiz pirms lekciju sākuma bija stīprs lietus. Patsniedzējs ienāca auditorijā pilnīgi izmircis, bet stalti noteica: "Profesors Sinaiskis kā zaldāts - vienmēr klāt, lai laiks būtu kāds būdams!" Ari tas raksturo viņa attieksmi pret studentiem, savu darbu, un to centos ievērot arī es - nekad nekavēju lekcijas.

Lina Birziņu uzklusījusi
ILZE BRINKMANE

Itāļu mācībspēki LU

Turpinām iepriekšējā mācību gadā iesāktā vēsturisko apskatu par ārzemju mācībspēku lekcijām Universitātē pagājušā gadsimta 30. gados.

Par mūsu Universitātes sadarbību ar Itālijas zinātnes un kultūras pārstāvjiem zināms pavisam nedaudz.

1936. gada decembrī pie mums ar lekcijām uzstājās Romas universitātes Propagandas katedras profesors **Gvido Bortolotto** (*G. Bortolotto*). Spriežot pēc arhīvā esošajām ziņām, ielūgums nāca nevis no LU, bet no Latvijas un Itālijas tuvināšanās biedrības, kurai vēlāk pievienojās Tautsaimniecības un tiesību fakultāte.

1937. gada oktobrī Lauksaimniecības fakultāte vērsās pie LU Padomes ar lūgumu uzicināt Neapoles universitātes Lauksaimniecības fakultātes dekānu un Starptautiskās Agrono-

mu federācijas sekretāru profesoru **Franko Andželini** (*F. Angelini*) nolasīt pie mums vairākas lekcijas. No citiem arhīvu materiāliem izriet, ka 1938. gada martā profesors F. Andželini paziņoja LU, ka šajā gadā viņam nav iespējams uzstāties ar lekcijām Rīgā, bet to, vai šim sarunām bija turpinājums, noskaidrot neizdevās.

Nedaudz vairāk varēja uzziņāt par pazīstamā itāļu zinātnieka - ģermānista, Romas universitātes profesora **Džuzepes Gabetti** (*G. Gabetti*, 1886 - 1948) atrašanos Rīgā. No 1915. gada viņš bija vācu literatūras profesors Dženovas universitātē un no 1919. gada - Romas universitātē. No 1932. gada profesors Dž. Gabetti vadīja Itālijas vācu pētījumu institūtu (citos avotos - Romas Ģermānistikas institūts). Viņš veicis pētījumus par vācu literatūru, publicējis dar-

bus, kas veltīti Gētes, Ničes, Helderlīna un citu izcilu vācu kultūras darbinieku daiļradei. Profesors nodarbojās arī ar skandināvistiku un no 1929. līdz 1935. gadam pārtulkoja itāļu valodā visus XIX gadsimta daņu literatūras klasiķu J. P. Jākobsena darbus. Kopumā viņa darbs būtiski veicināja vācu valodas izplatību un vācu kultūras apguvi itāļu sabiedrībā.

Kā rāda arhīvu materiāli, sarunā ar Latvijas sūtni Itālijā prof. A. Speķi Dž. Gabetti paziņoja, ka saņēmis no Herdera institūta (baltvācu augstākā mācību iestāde Rīgā) ielūgumu nolasīt šeit lekcijas 1938. gada rudenī, un pēc šī paziņojuma sūtnis ierosināja itāļu zinātniekam nolasīt lekcijas arī LU. Sarunā tika skarts arī jautājums par iespējamo Dantes Aligjēri biedrības filiāles atklāšanu Rīgā. Savā vēstulē A. Speķe lūdza no-

skaidrot, kāda būs LU reakcija uz šiem priekšlikumiem, norādot, ka augstākminētās biedrības (kuras mērķis bija itāļu valodas un kultūras izplatīšana) filiāles organizēšana Rīgā būtu saistīta ar itāļu lektorāta dibināšanu mūsu Universitātē.

Arhīvā atrodama LU rektora profesora M. Primaņa parakstīta vēstule, kuru viņš nosūtīja Latvijas Ārlietu ministrijai un kurā tiek ziņots, ka 1938. gada 6. aprīlī LU Padome atbalstīja Dantes Aligjēri biedrības filiāles dibināšanu Rīgā un uzicināja profesoru Dž. Gabetti nolasīt lekcijas LU. Tālāk atrodams ziņojums par to, ka profesors Dž. Gabetti nolasījis LU vecajā aula divas lekcijas:

1938. gada 29. septembrī - "Dante im gegenwärtigen geistigen Leben Italiens" ("Dante mūsdienu Itālijas garīgajā dzīvē"), un 1938. gada 30. sep-

tembrī - "Die Renaissance im modernen italienischen Gedanken" ("Renesanse mūsdienu itāļu domāšanā").

LU Padomes sēdē 1938. gada 19. oktobrī rektors paziņoja, ka no profesora Dž. Gabetti saņemta vēstule ar pateicību par laipno uzņemšanu Latvijas Universitātē.

Un visbeidzot - pēdējā ziņa par viesu no Itālijas ciemošanos mūsu *Alma mater*. 1939. gada 19. maijā itāļu rakstnieks **Mario Pučēni** Latviešu - itāļu biedrības un LU Filoloģijas un filozofijas fakultātes sarīkojumā nolasīja lekciju par tēmu "Jaunāko laiku prozas literatūra Itālijā". Priekšlasījums notika itāļu valodā. Nekādas ziņas par lektoru atrast neizdevās.

(Turpinājums sekos)
GEORGS BRIEŽKALNS,
LU Bibliotēka

Pirmskara laika bibliotekāres stāsts

LU Bibliotēkā aizritēja lielākā daļa ERNAS GREVES darba mūža. Pirms Otrā pasaules kara viņa šeit nostrādāja divdesmit gadus. Šogad Ernai Grevei aprit 115. gadskārta. Latvijas Valsts Vēstures arhīva materiālos atdzivojas inteliģentas latviešu sievietes liktenis.

Labu izglītību iegūst Krievijā

"Latvijas ev. lut. Baznīcas virsvalde, pamatojoties uz Daugavgrīvas ev. lut. draudzes dzimušo un kristīto sarakstu par 1888. gadu nr. 30, apliecina, ka Erna Leontīne Greve, kuģa kapteiņa Johana Mārtiņa Greves un viņa sievas Otilijas Elizabetes, dzim. Ikeres, meita, dzimusi 12. martā 1888. gadā Mangaļu muižas Rinūžu sādžā un kristīta pēc ev. lut. baznīcas kārtības 16. martā 1888. gadā. Vecāki luterticīgi. Dati pēc vecā stīla" - tā lasām luterāņu Baznīcas virsvaldes izsniegtā dokumentā.

Izglītības gaitas, kā tolaik daudziem latviešiem, Ernai Grevei ilgus gadus ritēja Krievijā. Greves jaunkundzes dokumentos lasām: "Erna Greve saskaņā ar 1910. gada 27. februārī Psihoneiroloģiskā institūta izdoto izziņu bijusi šī institūta klausītāja. Beigusi Viborgas sieviešu ģimnāziju, 1914. - 1915. mācību gadā bijusi klausītāja viengadīgos kursus Petrogradas mācību apgabalā, lai sagatavotos par skolotāju vidējām mācību iestādēm, izpildījusi kursus paredzētās praktiskās nodarbības visai apmierinoši un 1915. gada aprīlī kārtojusi pārbaudījumus, uzrādot sekojošas zināšanas vispārīzglītošajos priekšmetos: loģikā - visai apmierinoši, psiholoģijā - visai apmierinoši, pedagogijas vēsturē - apmierinoši, skolas higiēnā - visai apmierinoši, latīņu valodā - visai apmierinoši."

Kā speciālo priekšmetu Erna Greve bija izvēlējusies vācu valodu un sekmīgi to apguvusi. Viņa kļuva par pilntiesīgu vidējo mācību iestāžu skolotāju.

Darba dzīves soli

Arī Ernas Greves darba gaitas sākās Krievijā, Pēterpilī. No 1912. līdz 1918. gadam viņa strādāja par vācu valodas skolotāju Nečajeva komercskolā, kuru vēlāk pārveidoja par Eksperimentālās pedagogiskās biedrības komercskolu.

Tad - atgriešanās Latvijā. No 1920. gada 20. janvāra viņa dzīvoja Rīgā, kādulaik - tuvu LU Bibliotēkai - Kalpaka bulvārī 7, 8. dzīvoklī.

Kā Ernas Greves darbavietas minētas Dzeņa reālskola un Valsts bibliotēka. 1920. gadā viņa strādāja Rīgas Garīgajā

seminārā. 1921. gada 15. maijā Erna Greve uzsāka darba gaitas LU Bibliotēkā brīva līguma darbinieces statusā. Gāja gadi, mainījās viņas amata nosaukumi, 1940. gadā viņa kļuva par vecāko bibliotekāri. Nemainīga palika uzticība darbavietai.

Mūsdienās bibliotekāra profesijas prestižs un šī darba materiālais nodrošinājums nav augsts, un var vien nojaust, kādu ideālismu un profesijas mīlestību sevi jūt tie, kuri šajā arodā tomēr strādā, lai arī viņu zināšanu līmenis ļautu atrast ko labāk atalgotu. Turpretim divdesmito un trīsdesmito gadu Latvijā bibliotekāra arodam bija augstāks prestižs nekā tagad, iekļūt štata vietā bija visai sarežģīti.

Dokumentā, kuru parakstījis Centrālās bibliotēkas pārzinis Edgars Lejnīeks 1921. gadā, teikts: "Sakarā ar aizliegumu pieņemt jaunus ierēdņus bez iekrēzējas attiecīgā ministra piekrišanas griežos pie Jums ar lūgumu atļaut pieņemt uz brīva līguma pamata uz vienu mēnesi Ernu Grevi Centrālās, kā arī Filoloģijas un filozofijas fakultātes bibliotēkas sakārtošanai." Tā Erna Greve kļuva

darbos." Protams, ceļu pašķīra viņas labās vācu valodas zināšanas. Skolu virsvalde vēlāk - 1927. gada 4. janvārī - apliecināja: "Erna Greve ir pilntiesīga vidusskolas skolotāja ar tiesībām mācīt vācu valodu. Pamats: vidusskolas skolotāju cenza nokārtošanas komisijas 1926. gada 20. decembra protokols nr. 51." Tas bija apliecinājums Pēterpilī iegūtās izglītības labajam līmenim.

Līdzīgas problēmas arī mūsdienās

Ernas Greves dzīve dod samērā spilgtu ieskatu gan viņas pašas biogrāfijā, gan tālāk bibliotēkas problēmās - tik līdzīgās mūsdienu problēmām.

Arī tolaik aktuāls bija kadru un finanšu jautājums. Cilvēki bieži vien ilgāku laiku strādāja kā brīvprātīgie - bez atbildības, pierādot savu entuziasmu un nodēriību izvēlētajai profesijai. Tā kā štata vietu bija maz, katru no tām izmantoja iespējami lietderīgi. Naudas trūka, un līdzekļus tik tiešām taupīja.

Algas arī tolaik nebija lielas. Par to liecina 1922. gada 15. jūnijā tapis dokuments, kuru parakstījis Edgars Lejnīeks:

"Mūsdienās bibliotekāra profesijas prestižs un šī darba materiālais nodrošinājums nav augsts, un var vien nojaust, kādu ideālismu un profesijas mīlestību sevi jūt tie, kuri šajā arodā tomēr strādā, lai arī viņu zināšanu līmenis ļautu atrast ko labāk atalgotu."

par 14. kategorijas bibliotēkas ierēdni.

Ernas Greves personas lieta Latvijas Valsts Vēstures arhīvā sākas ar viņas parakstītu svinīgu solījumu Latvijas valstij, kādu, darbā stājoties, deva ierēdņi. Un vēl viens dokuments, kuru parakstījis Erna Greve - viņa apņemšanās gādāt, lai visu parādu kopsumma nepārsniegtu sešu mēnešu bruto algu pamata darba vietā. Šis parāda normas pārsniegšanu drīkstēja pieļaut tikai savu kustamo īpašumu vērtības apmērā. Par šī solījuma nepildīšanu ierēdni tolaik varēja atlaist no dienesta. Tik tiešām - precīzs finansālās godprātības solījums.

Vajadzēja ne tikai krietni strādāt, bet arī nepārtraukti mācīties. Pilnveides iespējas pavērsās arī Ernai Grevei. 1921. gada 26. novembrī LU rektors E. Felsbergs raksta Ārlietu ministrijas Pasu nodaļai: "LU Centrālās bibliotēkas ierēdne Erna Greve komandēta uz Leipcīgu papildināt savas zināšanas bibliotēkas iekārtošanas

"Greve un Muižniek (abas bibliotekāres - V. A.) prasa atrast iespēju viņām maksāt vairāk." Būtiska piebilde: katalogizācija notiek vairākās valodās. Lūgumu ņēma vērā, jo abas darbinieces tik tiešām bija vajadzīgas bibliotēkai.

Līdzīgs dokuments tapa 1923. gada 14. aprīlī. LU Centrālās bibliotēkas pārzinis Edgars Lejnīeks raksta: "Bibliotēkas ierēdnes E. Greve un V. Muižniek mani lūdz griezties pie Saimniecības pārvaldes ar ierosinājumu izmaksāt viņām tagadējo algu, skaitot no 1923. gada 1. aprīļa, jo starpbrīdī no 1. aprīļa līdz 1. augustam viņas esot saņēmušas mazāku algu un algas (tagadējās) izmaksai no augšā minētā termiņa nesot nekādu šķēršļu. Ja būtu iespējams, tad lūdzu šo vēlēšanos izpildīt, jo jaunkundzes ļoti uzcītīgi ir strādājušas visu laiku." Rakstūtajam arī šoreiz ir rezultāti.

1922. gada 20. decembris. LU Dekānu padome nolemj izsniegt atalgojumu Centrālās bibliotēkas darbiniecēm par ār-

Centrālā bibliotēka

Centrālās bibliotēkas lasītava

pus tiešajiem pienākumiem paveikto. 4100 rubļu saņēma Greves jaunkundze.

Laiku dzirnās

Kad 1940. gada vasarā Latvijā ienāca PSRS karaspēks, Ernu Grevi "sociālistiskā revolūcija" tieši neskāra, vismaz tādas ziņas atrast neizdevās.

Krievu laiki, vācu laiki... Vāru maiņas Erna Greve centās pārļaut savā lauku saimniecībā. Kā liecina dokumenti, no 1941. gada 5. līdz 20. oktobrim viņa atradās bezalgas atvaļinājumā Skultes pagastā. 1942. gada 5. maijā pagastvalde apliecināja, ka šī pagasta Tampīņu māju īpašniecēm Otilijai Biernāts un Ernai Grevei uz 78 hektāriem zemes platības nav pietiekoša lauksaimniecības darbaspēka un viņām sakarā ar pastāvošajiem noteikumiem par darbaspēka sadalījumu jāpieņem divi laukstrādnieki vai laukstrādnieces.

Savukārt LU Centrālās bibliotēkas pārzinis P. Kļauka 1942. gada 14. jūlijā rakstīja rektoram, lūdzot piešķirt Ernai Grevei trīs nedēļas ar algu un trīs nedēļas bezalgas atvaļinājuma braukšanai lauku darbos no 1942. gada 1. augusta līdz 15. septembrim, piebilstot, ka citi bibliotēkas darbinieki tad jau būs mājās no lauku darbiem. Raksturīgi, ka ikreiz juku laikā, kuru XX gadsimta netrūka, latvietis patvērumu ir meklējis pie zemes. Arī izdzīvošanu.

Kā vēl vācu laiki ietekmēja Ernas Greves dzīvi? 1942. gada 13. jūlijā viņai bija jāparaksta iz-

ziņa, ka vecāki un vecvecāki nav ebreji. Greves jaunkundze arī apliecināja savu latvisko cilmi. Savs labums, ka perfektajai vācu valodas pratējai, un arī tas ir dokumentos redzams, pienācās piemaksa par šīs valodas zināšanām.

Kad Sarkanarmija otro reizi tuvojās Latvijai, arī Erna Greve devās trimdā. Vācija viņai šķīta pierasta un pazīstama. Par Ernas Greves dzīvi svešumā ziņas neizdevās atrast. Vai viņa piedalījās latviešu aktivitātēs? Vismaz trimdas presē par viņu nerakstīja. Tātad neko spilgtu viņa nepaveica?

Nav pat zināms, kā Erna Greve pelnīja maizi. Trimdas gaitu sākumā viņai tuvojās sestais gadu desmits, un droši vien viegli neklājās. Kad pasaules valstis sāka uzņemt baltiešu politiskos emigrantus, liela daļa devās uz ASV, Kanādu, Austrāliju, un viens no galvenajiem motīviem bija - tikt prom no Eiropas, jo toreiz daudz runāja par nestabilitāti, jauna kara draudiem. Vai Erna Greve, trimdas ceļus staigājot, mitusi vēl kādās citās valstīs, izņemot Vāciju? Diezin vai. Visur bija vajadzīgi jauni cilvēki, un maz ticams, ka viņa interesēja imigrācijas dienestus.

Erna Greve mirusi 1967. gada 10. novembrī Štutgartē. Laikraksta "Latvija" 1967. gada 2. decembra numurā viņa pieminēta sēru sludinājuma pāris rindās. Vien divdesmit darba gadi LU Bibliotēkā apliecina viņas devumu.

“Ķīmiķi ir kolosāli cilvēki!”

“Uzsākot studijas Ķīmijas fakultātē, man pat sapņos nerādījās, ka kādu dienu būšu tās dekāns...” atzīst jaunievēlētais Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes dekāns asociētais profesors JĀNIS ŠVIRKSTS. Saruna ar “Universitātes Avīzi” - par nākotnes tendencēm, bišu dzēlieniem un ķīmiķu jociņiem.

“Mūsu iepriekšējo dekānu vērtēju ļoti pozitīvi.”

Esmu beidzis Latvijas Universitāti. Tas bija ļoti sen - 1982. gadā. Uzreiz pēc tam sāku strādāt Ķīmijas fakultātē. No sākuma biju vecākais laborants, vecākais inženieris, tad lektors, docents, asociētais profesors un tagad, sākot ar 1. jūliju, - arī dekāns. Šim amatam mani atbalstīja Neorganiskās ķīmijas katedra, un es tiku aicināts kļūt par fakultātes dekānu. Mūsu iepriekšējo dekānu profesoru Andri Zicmani vērtēju ļoti pozitīvi. Neskatoties uz to, ka ķīmija ir dārga zinātne, viņš sekmīgi mācēja vadīt fakultāti šai finansiāli sarežģītos laikos. Šobrīd lasu studentiem lekcijas neorganiskajā ķīmijā. Diendienā ar visiem izdodas tikties aci pret aci, tādēļ es pazīstu savas fakultātes studentus. Un man gribas viņus pazīt, jo tie ir kolosāli cilvēki!

“Studenti man ir piešķirušī nomināciju “Zelta Ķīmiķis”.”

Tā kā mūsu fakultāte nav tik milzīga kā citas, tajā ir iekārtots īpašs stendiņš, kurā jau gadus četrus ik dienas parādās visu tās dienas vārda un dzimšanas dienas jubilāru vārdi - sākot ar apkopējām un sargiem un beidzot ar studentiem un pasniedzējiem. Pateicoties Ķīmijas fakultātes absolventam, “Dienas Biznesa” Finanšu nodaļas korespondentam Valteram Paideram, mums ir īpaša ķīmiķu datu bāze. Mūsu bibliotēkā ir pieejami visu beidzēju bakalaura darbi kopš fakultātes dibināšanas. Daudzi no šejienes pasniedzējiem ir savas fakultātes patrioti un strādā tajā no agrā rīta līdz vēlam vakaram septiņas dienas nedēļā. Ķīmijas fakultātes docētāji ar katru gadu arvien aktīvāk piedalās arī mūsu studentu organizētajos pasākumos. Tieši viņi man ir piešķirušī nomināciju “Zelta Ķīmiķis”. Katru gadu uz vidusskolām tiek izsūtīta informācija par Ķīmiķu dienām, kas notiek maijā un kurās mūsu fakultātes studenti rāda skolēniem dažādus ķīmiskos eksperimentus. Lai iepazīstinātu vidusskolēnus ar Ķīmijas fakultāti, tās docētāji jau ir vienojušies ar Studentu pašpārvaldi par kopīgiem izbraucieniem uz Latvijas skolām. Lēnām sākam gatavoties arī savas fakultātes 40 gadu jubilejai, kas būs nākamgad.

“Uzņemšana mūsu fakultātē notika pēc jaunās sistēmas.”

Ķīmijas fakultāte ir salīdzinoši maza - apmēram 150 bakalauri un 87 maģistranti. Arī pirmajā kursā šogad iestājās mazāk studentu nekā iepriekšējos gados. Tas bija saistīts ar ķīmijas centralizēto eksāmenu. Lai iestātos Ķīmijas fakultātē, skolēniem jau decembrī bija jāizdara sava izvēle par labu ķīmijai. Tie, kuri mūsu fakultātē nestājās uzreiz pēc vidusskolas, devās vai nu uz savu iepriekšējo skolu, vai arī uz Universitāti un vienā dienā ar vidusskolēniem kārtoja centralizēto eksāmenu ķīmijā. Šim eksāmenam bija jāpiesakās jau aprīlī, taču vēl jūnijā daudzi mums zvanīja un jautāja: “Kā es varu nokārtot iestājekāmenu Ķīmijas fakultātē?”. Šis bija pirmais gads, kad uzņemšana mūsu fakultātē notika pēc jaunās sistēmas. Es to vērtēju pozitīvi, jo mūsu docētāji, kuriem līdz šim vasaras pagāja, gatavojot un labojot iestājekāmenu darbus, varēja atpūsties.

“Manuprāt, ķīmiķa specialitāte kļūst par deficītu.”

Lai gan augstāko izglītību ķīmijā Latvijā var iegūt vēl arī Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU), mēs esam vienīgie visā valstī, kas sagatavo vidusskolas ķīmijas skolotājus. Manuprāt, ķīmiķa specialitāte kļūst par deficītu. Fakultātes vestibilā regulāri tiek izlikti sludinājumi, kuros dažādas iestādes mūsu studentiem piedāvā darbu. Šogad “ķīmiķus” beidza 26 bakalauri un 41 maģistrs. Ķīmijas fakultāte no citām atšķiras arī ar to, ka maģistrantu tajā ir vairāk nekā bakalauru. Tas tā ir tādēļ, ka pie mums uz maģistrantūru nāk daudzi studenti no RTU. Mums ir arī divas profesionālās programmas - Pārtikas ķīmija un ekspertīze un Vides aizsardzība un ekspertīze. Daudzi Ķīmijas fakultātes absolventi aiziet strādāt uz “Grindeksu” vai Organiskās sintēzes institūtu.

“Mums ir laba sadarbība ar Sinsinati universitāti Amerikā.”

Mums ir divas jaunas docentes - Silvija Abele un Iveta Ūzuliņa, kas savulaik beigušas Ķīmijas fakultātes maģistrantūru un pēc tam ieguvušas doktora grādu Lionā, Francijā, ar ko mums ir sadarbība. Katru gadu pie mums dodas arī vieslektori no Zviedrijas. Laba sadarbība ir ar Sinsinati universitāti Amerikā. Bakalauri vai maģistrantūras beidzēji dodas uz turieni gan iegūt zinātnisko grādu, gan strādāt. Problēma ir tāda, ka pēc tam viņi nevēlas atgriezties Latvijā. Īsti glīti tas nav, taču katram cilvēkam ir jādod iespēja izvēlēties.

“Vēl intensīvāka mācīšanās ir Universitātes nākotnes tendence.”

Šobrīd visas Universitātes ietvaros arī mēs, Ķīmijas fakultāte, cenšamies pāriet uz trīs gadu bakalaura izglītību. Mūsu otrais kurss jau mācās pēc šī modeļa, un ceturtajā kursā viņu vienīgais obligātais “A” bloka priekšmets būs bakalaura darba rakstīšana. Vēl ātrāka un intensīvāka mācīšanās ir viena no Universitātes nākotnes tendencēm. Mūsu fakultāte ir ļoti demokrātiska lekciju apmeklēša-

viem kursiem pilnībā pietiek, lai kļūtu par pirotehniķi. Kā studentiem skaidroja Jānis Teterovskis, tā ir vienkārša spridzināšana, kamēr pirotehnika - māksla. Universitātē nav tāda kursa, kurā tiktu mācīts gatavot pirotehniku. Īstie pirotehniķi visu, kas sprāgst, māc izveidot jau vidusskolā. Ir tāda viela kā slāpekļa jodīds. Tā izejviela pat bez receptēm var nopirkt aptiekā. Mitrā stāvoklī nekas sliktas nenotiek, bet, līdzko šī viela izžūst, tā sprāksot sāk sprāgt. Atceros, ka pirmajā kursā mēs

nas ziņā. Obligāti gan ir jāapmeklē semināri un laboratorijas darbi. Ja pēc tam students uz manām lekcijām vairs nenāk, jo viņam tās nepatīk, pie tā esmu vainīgs arī es. Katru semestri mūsu studentu vidū tiek veiktas aptaujas, kurās, pateicoties to anonimitātei, ikviens pasniedzējs var uzzināt savas kļūdas.

“Dekāna amats man nozīmē atbildību par katru vārdu.”

Ķīmijas fakultātes dekāna amats man nozīmē atbildību par katru savu pateikto vārdu un vēl mazāk brīvā laika nekā līdz šim. Savulaik pašam uzsākot studijas Ķīmijas fakultātē, man pat sapņos nerādījās, ka kādu dienu būšu tās dekāns... Esmu mācījies Gaiņu astoņgadīgajā skolā, Preiļu rajonā, kur bija ļoti interesanta ķīmijas skolotāja. Viņa bija tā, kurai izdevās mani ieinteresēt. Savā mūžā neesmu nomaksājis nevienu zivi, toties brīvajā laikā labprāt nodarbojos ar biškopību. Esmu saņēmis daudz bišu dzēlienu.

“Es ieteiktu uzmanīties, ja dzīvojat līdzās ķīmiķim...”

Pagājušogad uz vienu sava kursa “Ievads ķīmijas studijās” lekciju biju uzaicinājis kādu pirotehnikas firmas vadītāju. Toreiz lekciju sāku ar vārdiem: “Reti kurš no Latvijas pirotehniķiem ir beidzis Ķīmijas fakultāti, jo parasti viņi visi jau otrajā kursā tiek atskaitīti.” Jānis Teterovskis bija viens no tiem retajiem, kurš sekmīgi absolvēja mūsu fakultāti. Ir tāds ķīmiķu jociņš, ka ar di-

Jānis Švirks

GITA LIEPIŅA

“Ķīmijā arī viens piliens ir ļoti daudz...”

LAURA SĪLE ir Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes maģistra studiju programmas 2. kursa studente, kura, pateicoties savām sekmēm “ļoti labi”, “teicami” un “izcili” un zinātniskajam darbam Organiskās sintēzes institūtā, ir saņēmusi Kristapa Morberga stipendiju. **Brīdī, kad jūs šo lasīsit, Laura jau būs devusies komandējumā uz Prāgas Organiskās ķīmijas un biokīmijas institūtu.**

“Ja kāds izglābs pasauli, tad tas būs ķīmiķis.”

Ikvienam gan bakalaura, gan arī maģistrantūras studentam ir iespēja pieteikties uz Kristapa Morberga stipendiju. Es pati par šo iespēju izlasīju “Universitātes Avīzē”. Kas ir pats svarīgākais? Tās ir labas atzīmes un zinātniskā tēma, kuru izstrādāt. Esmu Organiskās sintēzes institūta asistente. Cenšos apvienot mācības ar darbu. Ja ir kāds brīvēks brīdis, tieša gan pēdējā laikā ļoti maz, labprāt kaut ko uzšūju, uzadu vai uztamborēju. Institūtā mans darbs ir aizvien jaunāku un efektīvāku zaļu radīšana, kas būtu pēc iespējas nekaitīgākas cilvēka organismam. Piemēram, laboratorija, kurā strādāju, ir izgudrojusi diatonu ziedu, ko savā pretapdeguma krēmā izmanto “Dzintars”. Ķīmiķi ir tie, kas pasaulē izgudro zāles it kā neārstējamām slimībām, bet medikāli tās lieto prak-

sēs Ķīmiķi rada, medikāli pārbauda. Ja kāds izglābs pasauli no, piemēram, AIDS, tad tas būs nevis medikālis, bet ķīmiķis.

“Arī man bija doma būt “supermodernai”.”

Es beidzu vidusskolu laikā, kad Universitātē bija ekonomistu “bums”. Arī man bija doma studēt tieši tur - būt “supermodernai”, dabūt lielu algu un dzīvot labu dzīvi. Fakts, ka “ķīmiķos” tajā pašā laikā varēja tikt bez īpaši liela konkursa, mani atturēja no “ekonomistu sapņu valstības”. Tā kā vidusskolā tieši ķīmija man padāvās visvieglāk, savas studijas uzsāku Ķīmijas fakultātē. Faktā, ka mūsu bija tik maz, saskatu tikai pozitīvo. Jebkurš ķīmiķis sev jebkad atradis darbu, pie tam vēl izvēloties - tur es iešu, bet tas man ne-

“Jebkurš ķīmiķis sev jebkad atradis darbu, pie tam vēl izvēloties - tur es iešu, bet tas man nepatīk. Īpaši maģistrs vai doktors, jo, ja tā godīgi - bakalaura šodien vairs nav nekas.”

patīk. Īpaši maģistrs vai doktors, jo, ja tā godīgi - bakalaura šodien vairs nav nekas. Manuprāt, ķīmiķos nav viegli mācīties, jo atšķirībā no citu fakultāšu studentiem mums ir arī laboratorijas darbi, un tie nav tas pats, kas sedēšana lekcijās. Lekcijā var sedēt un, ja grib, to klausīties, ja negrib - neklausīties. Laboratorijā ir pašam jāstrādā, un šis

darbs tiek novērtēts. Studentiem katru nedēļu ir jāraksta protokoli, atskaites un novērojumi, un tas ļoti disciplinē.

“Kaut kas sprāgst tikai tad, ja neuzmanīgi strādā.”

Jā, es māku izgatavot kaut ko sprāgstošu. Tas ir pat ļoti vienkārši. Piemēram, paņem metālisko nātriju un iemet ūdenī. Reakcija būs sprādziens. Šī viela nav viegli pieejama, un arī fakultātē ar to neļauj spēlēties. No tiem “mikroskopiskajiem” pikuciņiem, kas studentiem tiek doti laboratorijās, neko īpašu uzspīdzināt nevar. Taču parasti kaut kas sprāgst tikai tad, ja neuzmanīgi strādā. Ikdienā es nevienam neieteiktu dzert kokakolu. Tā ir totāla sintētika. Tajā nav nekā dabiska. Mēdz teikt - iemet vakarā kokakolā vienu santīmu,

brūni, taču paskatieties, cik ilgi veikalos stāv svaigi tie lielie un sarkanie āboli!

“Mūsu zinātni uz priekšu virza fanātisms.”

Ja Latvija iestāsies Eiropas Savienībā (ES), es ļoti ceru, ka mūsu valsti mainīsies politika attiecībā uz zinātni. Piemēram, ES valstīs zinātnei tiek atvēlēti 2 līdz 3 % no iekšzemes kopprodukta, kamēr Latvijā - tikai 0,2 %. Mūsu zinātni uz priekšu virza fanātisms. Es piedāvājumiem pārcelties strādāt uz ārzemēm saku “Nē!”. Manas attiecības ar tuviniekiem un draugiem Latvijā ir daudz vērtīgākas par labi atalgotu darbu tur, projām svešumā. Attiecības ir tās, kas mani notur šeit, tomēr “smadzeņu aizplūšana” ir neizbēgama. Daudzi no mums vēlas izbaudīt dzīvi, un kad tad to darīt, ja ne tagad, jaunībā? Diemžēl tam visam ir vajadzīga nauda, kas vieglāk un vairāk iegūstama tieši ārzemēs. Es šo problēmu esmu atrisinājusi, piesakoties un iegūstot Kristapa Morberga stipendiju. Ls 75,- mēnesī kopā ar maģistrantūras stipendiju fakultātē un algu institūtā ir labs arguments, lai es nebraidu strādāt ārzemēs uz vairākiem gadiem vai pat uz visu laiku.

“Ķīmija ir īpašs domāšanas veids.”

Mēs, studenti, savā starpā smejamies, ka Ķīmijas fakultā-

tes absolventi var strādāt jebkur, jo viņiem ir iemācīta apziņas sajūta. Tā nav tikai “pļika” ķīmija, tas ir īpašs domāšanas veids. Ja “iziet cauri” ķīmijai, tad liekas - kas gan sarežģīts var būt citās specialitātēs - to taču var izdarīt jebkurš. Ķīmijas studijas iemāca domāt racionāli. Ja laboratorijā viens pēc otra ir jāizdara vairāki darbi, tai skaitā jāuzliek sintēze, kas ilgst veselu dienu, tad racionāli ir vispirms uzlikt sintēzi un tikai tad darīt visu pārējo. Savā fakultātē esmu iemācījusi katru darbu veikt tik produktīvi, cik vien tas iespējams. Ķīmijas laboratorijas pieradina visu izdarīt nevainojami un precīzi laikā. Mēs ikdienā strādājam ar pilieniem. Pieliekot viena vietā piecus, viss tiek sabojāts. Daudzi varbūt domā - kas tad ir viens piliens? Nekas! Bet ķīmijā arī viens piliens ir ļoti daudz...

GITA LIEPIŅA

Kas un kā iespaido arhitektūras saglabāšanu

Šogad pirmo reizi Vēstures un filozofijas fakultātē tiks piešķirta Bernharda Holandera stipendija - doktorandam MĀRTIŅAM MINTAURAM. Šo stipendiju iedibinājis Bāzeles universitātes antikārs vēstures profesors Jirgens fon Ungerns-Šternbergs, arī LU Goda doktors.

B. Holandera balva

Fon Ungerni-Šternbergi ir dzimta, kuras saknes Baltijā ir mērāmas gadu simtos. Bernhards Holanders ir profesora Jirgena fon Ungerna-Šternberga vectēvs, un stipendija iedibināta viņa piemiņai. B. Holanders, vācbaltiešu vēsturnieks, ir sarakstījis nozīmīgus pētījumus par XIX gadsimta Rīgu, viduslaiku Livonijas vēsturi un citus. Gadsimtiem ilgi Holanderiem un fon Ungerniem-Šternbergiem Latvija un Igaunija bija dzimtene un tēvzeme.

Profesors Ilgvars Misāns, LU Vēstures un filozofijas fakultātes Seno un Rietumeiropas viduslaiku vēstures katedras vadītājs, atzina, ka Mārtiņš ir viens no labākajiem studentiem, kurš studē un domā augstā līmenī, un kuram ir plašas valodu zināšanas. I. Misāns

stāsta, ka Šternberga kungs izrādīja vēlēšanos Latvijas vēsturniekiem palīdzēt profesionālā līmenī, tādēļ arī iedibināta šī stipendija. Pateicoties viņa palīdzībai, tagad iespējama arī izdevumu par vēsturi sagatavošana un izdošana. B. Holandera balva ir 1000 eiro, un to piešķir talantīgākajam doktorandam vai maģistram.

“Pieminekļu un vēsturiskā mantojuma loma sabiedrības apziņā nākotnē varētu pakāpeniski pieaugt. Tas ir būtiski nācījas paštēla radīšanā un veido sabiedrībā priekšstatu par mūsu tautu - no kurienes mēs nākam, uz kurieni ejam, uz kādām vērtībām balstāmies.”

Par godalgoto maģistra darbu

Mārtiņš Mintauris, pirmais balvas ieguvējs, stāsta par savu darbu, interesēm vēstures nozarē un vēsturiskās arhitektūras aizsardzības kontekstu laikā un vidē.

Mana maģistra darba, par ko saņēmu Holandera balvu,

nosaukums ir “Arhitektūras pieminekļu saglabāšanas metodikas attīstība Latvijā no XIX gadsimta beigām līdz 1940. gadam”. Interese par arhitektūras pieminekļu saglabāšanu man ir jau sen, it īpaši par Latvijas arhitektūras pieminekļiem. Jau bakalaura studiju ietvaros profesors Aleksandrs Gavriļins lasīja lekcijas kultū-

ras pieminekļu aizsardzības pamatos, tātad teorētiskā bāze darbam jau bija.

Ši Latvijā ir maz pētīta tēma, līdz šim publicēti tikai atsevišķi darbi, bet nav apkopojuma. Darba tēma aptvēra tieši Latvijas teritoriju XIX gadsimta beigās, toreiz - Krievijas impērijas Baltijas provinces. Tas iekļauj pētījumu par pieminekļu apzi-

nāšanu, apzināšanas kritērijiem, restaurāciju, konservāciju. Tēma aptver visas vēsturiskās celtnes, sākot ar viduslaikiem līdz XIX gs. sākumam. Arhitektūras pieminekļi parasti iegūst savu statusu, kad tie sasnieguši 50 gadu vecumu. XIX gadsimta beigās sākās sistemātiska pieminekļu apzināšana, tajā laikā darbojās vairāki slaveni vācbaltiešu arhitekti (V. Neimanis, V. Bokslavs). Tas bija neilgs laiks līdz Pirmajam pasaules karam, kad tika studēta Rietumu pieredze, galvenās metodes un principi, kā būtu jārestaurē pieminekļi. Pēc Pirmā pasaules kara šīs aktivitātes atbalstīja arī valsts. Latvijas Republikas laikā tika nodibināta Pieminekļu valde, kas nodarbojās arī ar arhitektūras pieminekļu restaurāciju.

Pieminekļu aizsardzība sastāv no teorētiskās un praktiskās daļas. Teorētiskajā pieminekļi vispirms ir jāapzina, balstoties uz noteiktiem vērtēšanas kritērijiem. Viens no pirmajiem lielajiem vēstures pieminekļu saglabāšanas gadījumiem bija Doma baznīcas restaurācija no 1885. līdz 1910. gadam, ar to arī sākās Vecrīgas

restaurācija. Restaurācijas metodes, protams, mainās, sevišķi XIX gadsimta pirmajā pusē. Tad jau mēģināja veikt arhitektoniskus pētījumus - kā pieminekļi būvēti, kādi tajā slāņi, kas tajā laika gaitā mainījies, lai restaurācijas koncepcija būtu pamatota.

- Kāds ir jūsu viedoklis par vēsturiskās arhitektūras saglabāšanas situāciju mūsdienās?

- Arhitekta uzdevums būtu pēc iespējas labāk pielāgot mūsdienu arhitektūru esošajai videi. Mans viedoklis, piemēram, par Melngalvju namu ir

9. lpp. ▶

Sociālā pediatrija - bērna veselībai un attīstībai

Valdis Folkmanis ar mazo centra apmeklētāju

28. jūnijā Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes Sociālās pediatrijas centrā uz trešo saņāksmi pulcējās Latvijas Montessori asociācijas biedri. Tikšanās mērķis - apzināties un sekmēt Montessori pedagoģijas izplatību Latvijā. Pasākumu rīkoja Montessori asociācija un albalstīja Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes Sociālās pediatrijas centrs. 1999. gadā uz Sociālās pediatrijas centra bāzes tika organizēts Montessori medicīniskās pedagoģijas kurss, kuru vada docents Valdis Folkmanis un Montessori pedagoģes Inga Ādamsons un Ņina Opmane. Asociācija savu darbību uzsāka 2000. gada jūnijā, un šobrīd tajā ir 56 biedri - starptautiskā Montessori pedagoģijas kursa absolventi.

Uz semināru bija ieradies arī LU Goda doktors profesors Teodors Hellbruge no Minhenes Rehabilitācijas centra. Viņš nolasijs lekciju par to, kā zīdaiņa vecumā attīstās valoda, cik svarīga šajā vecumā ir bērna kontaktēšanās ar māti un kā valodas attīstība veido tautas kultūru. Visu klātesošo vārdā profesors izteica īpašu atzinību LU rektoram profesoram Ivaram Lācim un Medicīnas fakultātes dekanam profesoram Uldim Vikmanim par pastāvīgo atbalstu LU Sociālās pediatrijas centra attīstībai, uz kura bāzes Latvijā attīstījusies sociālā pediatrija.

Savā darba pieredzē dalījās Montessori pedagogi no visas Latvijas. Baldones vidusskolā ar Montessori pedagoģiju strādā logopēde Iveta Starta, Valmieras bērnudārzā "Ezītis" ir Montessori pedagoģijas grupa. Arī Rīgas privātajā pirmskolā "Varavīksne" bērni darbojas pēc šīs pedagoģijas principiem. Rīgas 1. speciālajā internātskolā ar Montessori pedagoģijas palīdzību bērni tiek gatavoti dzīvei sabiedrībā, un rezultāts ir veiksmīgs. Liepājas bērnu rehabilitācijas centrā "Ceļies, iesim" mazajiem ir iespēja saņemt gan fizioterapijas, gan pedagoģijas un citus sociālās pediatrijas pakalpojumus, par ko vecākiem nav jāmaksā.

Veiksmīga bērnu attīstība un rehabilitācija rit Valmieras Valodas terapijas centrā. Limbažu Konsultatīvais centrs darbojas interdisciplināri, tajā ar bērniem strādā logopēdi, psihologs, speciālais skolotājs. Par savu darbu stāstīja arī pārstāvji no 108. specializētās iestādes "Mežaparks", Montessori konsultatīvā centra "Avotiņš" Priekules, no "Bērnu mājas" Rīgā, interdisciplinārā bērnu attīstības centra "Saules Stars" Rūjienā, no speciālās Purmsātu internātskolas. Cilvēki šajos un citos centros strādā ar vēlmi dot iespējas bērnu vispusīgai attīstībai un sekmīgai integrācijai sabiedrībā. Gundega Tomele: "Vēlamies stāstīt sabiedrībai, ka Montessori pedagoģija ir metode, kas vispusīgi attīsta un sagatavo dzīvei ikvienu bērnu. Tai ir vieta Latvijas izglītības sistēmā!"

Centri ir radušies pēc pirmo Montessori pedagoģijas sēklas sējeju veiktā darba Latvijā. Viņi - Valdis Folkmanis, Gundega Tomele, Inga Ādamsons, Ņina Opmane, Aija Kauliņa un citi - ir tie, kuri to neatlaidīgi sējuši gan savos kursantos, gan arī valsts viru un ar bērnu attīstību un veselību saistīto ierēdņu sirdīs. Seklīņas ir uzdīgušas ar zaļiem un spēcīgiem asniem - to bērnu un vecāku pateicību, kuriem sociālā pediatrija un tās sastāvdaļa - Montessori pedagoģija šķietami bezcerīgā dzīves situācijā ir devusi iespēju un apziņu savai varēšanai un vērtībai dzīvē.

Semināra nobeigumā profesors Teodors Hellbruge sacīja: "Esmu dziļi aizkustināts par šo brīnišķīgo darbu, kas tiek darīts sociālās pediatrijas un Montessori pedagoģijas jomā Latvijā. Tās ir Latvijas bērnu tiesības un iespēja attīstības un izglītības jomā. Esmu gandarīts par to, ka tieši Latvijas Universitāte virza šo lietu".

Starptautiska simpozija gaidās

Par sociālās pediatrijas būtību un turpmāko virzību Latvijā - **LU Sociālās pediatrijas centra direktors, neirologs, docents VALDIS FOLKMANIS.**

Lai informētu pēc iespējas

plašāku sabiedrību par bērnu veselību un attīstību, 8. novembrī organizēsim lielu starptautisku simpoziju par jaundzimušo rehabilitāciju, bērnu problēmu agrīnu konstatēšanu un atbilstošu terapiju gadījumos, kad tāda nepieciešama. Ideja rīkot šādu konferenci radās, pateicoties mūsu laba drauga - profesora Teodora Hellbruges vizītei Latvijā. Daudz kas jāpaspēj izdarīt, lai konference sekmīgi noritētu, bet dažas idejas ir skaidras jau šobrīd. Konferenci atklās īpašu uzdevumu ministrs bērnu un ģimenes lietās Ainārs Baštīks, Rīgas Domi pārstāvēs Jānis Gulbis, piedalīsies LU vadība un mūsu sadarbības institūcijas ne tikai no Latvijas, bet arī no ārzemēm. Piemēram, no Bulgārijas, Plovdivas - daktre Jordanka Piskova, kura dalīsies pieredzē bērnu attīstības un rehabilitācijas jautājumos Plovdivā. Referentu vidū būs arī viesi no Sanktpēterburgas - daktre Natālija Andrusčenko, no Lietuvas, Viļņas universitātes - Aušrele Matiuceviškūte un citi speciālisti. Būs plaši pārstāvēti speciālisti, kas darbojas sociālās pediatrijas jomā dažādās zemēs.

Sociālās pediatrijas attīstība paplašinās

Esmu gandarīts, ka labi izdevās seminārs jūnijā. Tajā piedalījās interdisciplināro centru pārstāvji no visas Latvijas. Protams, koordinējošā loma ir mums, LU Medicīnas fakultātes Sociālās pediatrijas centram. Simpozija darbība pierādīja, ka darāmā vēl ir daudz, bet ka ļoti daudz ir arī padarīts. Esam izkustējušies no "nulles punkta" un tagad jūtam sociālās pediatrijas attīstību arī citās pilsētās, ne tikai Rīgā. Internacionālajā simpozijā Latvijā labi pārstāvēs centri, kas nodarbojas ar bērnu attīstību un gadījumos, kad attīstība ir traucēta, - ar šo traucējumu agrīnu diagnostiku un terapiju, bērnu atveseļošanā iesaistot ne tikai medicīnas, bet arī psiholoģijas un pedagoģijas metodes.

Palīgs jaunajām mātēm

Arī māte var būt laba diagnostikē un terapeite, ja viņa ir izglītota un kompetenta bērna attīstības jautājumos. Ļoti labs līdzeklis, lai apgūtu bērna attīstību, ir Profesora Teodora Hellbruges grāmata "Pirmās 365 dienas bērna dzīvē". Šo darbu mēs izdevām jau pirms pāris gadiem, un tas jau ir izpirkts. Doma vēlreiz izdot šo grāmatu ir piekritis un mums atbalstu izteicis bērnu un ģimenes lietu ministrs Ainārs Baštīks, kā arī Rīgas Dome. Izdevuma atkārtota iznākšana būtu reāls atbalsts māmiņām, lai viņas, savus bērnus apskatot, pārliecinātos par viņu veiksmīgu attīstību un, ja rastos kādas bažas, nevis nogādātu, bet, aktīvi rīkojoties, vē-

stos pie mediķiem pēc palīdzības. Tas nodrošinātu to, ka nebūtu kavēta bērna attīstība un tiktu panākta bērna agrīna atveseļošana. Grāmatu varētu dot mātēm uzreiz pēc bērna piedzimšanas, piemēram, pievienojot to bērna pūriņam.

Centrs palīdzībai un izglītībai

Sociālās pediatrijas centrā vecākiem ir iespēja gūt praktiskas konsultācijas. Uz mūsu klīniskās bāzes šeit notiek arī studentu mācības - zināšanas apgūst Medicīnas, kā arī Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes studenti. Bāzes raksturs dod iespēju veikt interdisciplināro mācīšanu. Studenti ir ļoti gandarīti, ka zināšanas var apgūt ne tikai teorētiski, bet arī praktiski. Kas attiecas uz speciālistu mācībām, mums ir arī Internacionālais Montessori pedagoģijas kurss, kas turpinās jau trešo gadu. Pedagogi no visas Latvijas tajā apgūst zināšanas Montessori jeb multisensorajā terapijā un pedagoģijā. No šiem mūsu skolēniem izveidojušies tie speciālisti, kas dažādās Latvijas pilsētās ir dibinājuši interdisciplinārus bērnu attīstības centrus. Ieguldot spēkus izglītības jautājumos, esam panākuši praktisku atdevi - sagatavojuši speciālistus, kas veiksmīgi strādā ar bērniem un arī paši var mācīt savus kolēģus. Ja Vācijā pašlaik ir vairāk nekā 100 centru, tad Latvijā ir mazāk nekā 20, un tas ir labs rādītājs. Taču mums ir aktuāls demogrāfisko šķērņu jautājums, jo pastāv tāda nelāga situācija, ka mirstība pārsniedz dzimstību. Mums ir ļoti rūpīgi jādomā par katru bērnu - ne tikai viņu pabarojot, bet arī radot attīstībai labvēlīgu vidi. Brīnišķīgi, ka savā centrā esam ierīkojuši multisensorās terapijas telpu, kur bērns priekšmetiskā darbībā apgūst cēloņseku likumsakarības principus. Priekšmetiskajā darbībā mācās kauzālo principu - ja es darīšu tā, tad būs tā. Ja pieņemam, ka bērns mācās, sociāli imitējot, un ir gan priekšmetiskā vide, gan pedagoģis, kurš parāda bērnam, kā rīkoties, pateicoties sociālās imitācijas iespējai, bērns var apgūt lielus principus. Priekšmetiskajā darbībā mācās kauzālo principu - ja es darīšu tā, tad būs tā. Ja pieņemam, ka bērns mācās, sociāli imitējot, un ir gan priekšmetiskā vide, gan pedagoģis, kurš parāda bērnam, kā rīkoties, pateicoties sociālās imitācijas iespējai, bērns var apgūt lielus principus.

Sabiedrības prioritāte - māte un bērns

Ja māti ar bērnu turēsim godā kā savu prioritāti, mūsu sabiedrība būs daudz veselīgāka, būs daudz vairāk laimīgu un veselu bērnu. Mani lieliski tas, ja varu bērnam palīdzēt. Ja vecākiem kāds pārsteidzīgs kolēģis pateicis, ka viņu bērns nekad nestaiģās, bet brauks ar invalida ratiņiem, un ja es ar šo bērnu strādāju un redzu, ka viņš sper savus pirmos soļus, tā ir neapraktstama prieka un laimes sajūta. Ja ar bērnu, kuram ir valodas attīstības aizture, mērķtiecīgi strādājot gan mūsu centrā, gan arī mācot vecākus, kā darboties mājās, izdodas panākt, ka bērns sāk runāt, teikt savus pirmos vārdus, tā ir brīnišķīga sajūta. Šādu piemēru ir daudz. Ja arī jūs gribat gūt lieliskas sajūtas, mācieties medicīnu, studējiet sociālo pedagoģiju un kļūstiet par sociālajiem pediatriem. Tad arī jums šī nozare būs vairāk nekā tikai darbs.

Palīdzība ir daudzpusīga

Mūsu Sociālās pediatrijas centrā strādā psiholoģe Inga Ādamsons, Montessori pedagoģe Ņina Opmane, sociālā pedagoģe Baiba Bērziņa. Ir iespēja saņemt arī masāžu. Ja nepieciešams, mēs varam organizēt logopēdisku darbu. Ir ļoti daudz

cilvēku, kuriem pateicoties, varam strādāt un atveseļot bērnus, kuri pie mums nāk pēc palīdzības. Vislielākais paldies Latvijas Universitātei, jo, pateicoties šai augstskolai, esam Medicīnas fakultātes struktūrvienība. Paldies arī bijušajam rektoram profesoram Jurim Zaķim, šobrīd - rektoram profesoram Ivaram Lācim, Medicīnas fakultātes dekanam profesoram Uldim Vikmanim par to, ka mūsu centrs darbojas ne tikai praktiski, bet arī akadēmiski un starptautiski. Uzsākts dialogs ar Rīgas Domi, un ceram, ka tas būs auglīgs. Lietderīga sadarbība varētu izveidoties ar Valsts Obligātās apdrošināšanas aģentūru. Ārkārtīgi priecē arī tas, ka Latvijā ir ministrija, kura nodarbojas ar bērnu un ģimenes lietām, kas Latvijā ir tik ļoti svarīgas. Ministrs Ainārs Baštīks izteica atbalstu mūsu darbībai un vēlmi sadarboties kopējo uzdevumu risināšanā. Mēs varam piedāvāt gan bērnu atveseļošanu, gan vecāku izglītošanu, gan arī speciālistu tālākizglītošanas programmas. Izglītošanas darbam ir interdisciplinārs raksturs.

Svarīgi apjaust, ka vispirms ir bērns un tikai tad viņa problēma, kuras risināšanā būtiska ir sadarbība ar vecākiem, mācot viņus, kā adekvāti un pareizi strādāt ar bērnu, un izglītojot arī pedagogus, lai nebūtu nekādas psihotraumatiskas iedarbes uz jau, piemēram, hroniski slimiem bērniem. Mūsu mācību darbs ir saistāms ar konkrēto indivīdu integrācijas iespējam sabiedrībā: kā bērns jūtas ģimenē, bērnudārzā, skolā - visā sabiedrībā.

Sabiedrības prioritāte - māte un bērns

Ja māti ar bērnu turēsim godā kā savu prioritāti, mūsu sabiedrība būs daudz veselīgāka, būs daudz vairāk laimīgu un veselu bērnu.

Mani lieliski tas, ja varu bērnam palīdzēt. Ja vecākiem kāds pārsteidzīgs kolēģis pateicis, ka viņu bērns nekad nestaiģās, bet brauks ar invalida ratiņiem, un ja es ar šo bērnu strādāju un redzu, ka viņš sper savus pirmos soļus, tā ir neapraktstama prieka un laimes sajūta. Ja ar bērnu, kuram ir valodas attīstības aizture, mērķtiecīgi strādājot gan mūsu centrā, gan arī mācot vecākus, kā darboties mājās, izdodas panākt, ka bērns sāk runāt, teikt savus pirmos vārdus, tā ir brīnišķīga sajūta. Šādu piemēru ir daudz. Ja arī jūs gribat gūt lieliskas sajūtas, mācieties medicīnu, studējiet sociālo pedagoģiju un kļūstiet par sociālajiem pediatriem. Tad arī jums šī nozare būs vairāk nekā tikai darbs.

MĀRA SADOVSKA

“Medicīna ir jāstudē visu mūžu”

Pie šādas pārlicības ir no-
nācis SERGEJS ISAJEVS - LU
Medicīnas fakultātes piek-
tā kursa students. Viņš stu-
dijas izraudzījās ar vēlmi
gūt zināšanas, lai varētu
palīdzēt atgūt veselību gan
saviem tuviniekiem, gan
arī apkārtējiem cilvēkiem.
To, ka Sergejam par me-
dicīnu ir interese un saprat-
ne, apliecina arī profesore
Aijas Žilēvičas teiktais par
savu studentu:

“Tas ir rets gadījums, ka
jauns puisis ir tik nopietns -
viņa atzīmju grāmatiņā desmit-
nieku ir vairāk nekā devītnie-
ku. Viņš nodarbojas ar zināt-
nisko darbu kakla slimību jomā.
Man ir gandarījums, ka
Sergejs ir Bertrāma Zariņa (arī
Kristapa Morberga) stipendijas
laureāts - ar iespēju stažē-
ties kakla slimību jomā Zviedrijā,
Malmes universitātē. Viņš
patiešām zina, ko grib, un sīli
pa solītim iet uz savu mērķi.”

“Arī provincē ir
ļoti labas skolas.”

“Latvijas Universitātē savu-
laik iestājos ar labiem rezultā-
tiem,” stāsta Sergejs, “latviešu
valodas pārbaudījumā no 1000
iespējamajiem punktiem iegu-
vu 960, bet ķīmijā - 840 pun-
ktus. Tā kā esmu no Latgales -
Rēzeknes, tad tas ir pierādī-
jums, ka arī provincē ir ļoti la-
bas skolas, ne sliktākas kā
Rīgā. Biju ļoti sagatavots stu-
dijām Medicīnas fakultātē.

Šis studijas nav vieglas, taču
interesantas. Ja tās nepatīk,
tad, protams, studēt nav vērts.
Augstskolu var pabeigt sešos
gados, tad ir jānācās reziden-
tūrā. Lai kļūtu par ārstu izvēlē-
tajā jomā un saņemtu sertifikā-
tu, nepieciešami desmit gadi.
Taču medicīna ir nozare, kurā
zināšanas progresē katru die-
nu, un tādēļ jāzina daudz - jā-
lasa grāmatas, jāstudē internets,
lai tu patiešām būtu gudrs
ārsts. Jāmācās visu mūžu. Tā,

piemēram, savā laikā mūsu
kursā bija 40 studenti, bet nu
esam palikuši 20. Tie ir cilvēki,
kas vēlas būt saistīti ar medicī-
nu. Studijas ir grūtas, bet tajā
pašā laikā aizraujošas. Ir lekci-
jas, nodarbības, mācības klīni-
kā, kur iespējams strādāt ar sa-
vām rokām un savu galvu. Tas
ir ļoti svarīgi. Liela daļa studen-
tu izvēlas strādāt, gūstot arī
praktisko pieredzi. Tas aizņem
laiku, bet nav velti. Manā kursā
apmēram 60, 70 procenti cil-
vēku strādā gan slimnīcā, gan
ātrajā palīdzībā par sanitāriem,
medmāsām un citur.

“Mani interesē internā
medicīna saistībā
ar zinātnisko darbu.”

Savu nākotni redzu kā prak-
tizējošais ārsts ar ievirzi zināt-
niskajā darbā. Domāju par pul-
monologiju un ortoringologiju.
Lai izjustu, kāda ir medicīna un
ķirurga darbs, šovasar strādāju
Rēzeknes un “Gaiļezera” slim-

devis profesors Juris Mar-
kovs, bet mikrobioloģijā - pro-
fessore Aija Žilēviča. Darbojos
Ar medicīnu saistīto studentu
zinātniskajā biedrībā.

Šogad pirmo reizi tika izslu-
dināts konkurss uz Bertrāma
Zariņa studiju ceļojumu stipen-
diju. Zariņa kungs ir dzimis
Latvijā, bet kara laikā viņa ģi-
mene devās uz ASV. Tur viņš
studēja medicīnu un tagad ir
ortopēdijas profesors. Tā ASV
tika nodibināta biedrība, kurā
latvieši, kas aizbraukuši no Lat-
vijas un dzīvo dažādās pasaules
valstīs - ASV, Kanādā, Eiropas
valstīs -, nolēma izveidot stipen-
diju ar mērķi palīdzēt Latvi-
jas ārstiem un medicīnas stu-
dentiem padziļināt zināšanas
ārzemēs. Sākumā es nevēlējos
piedalīties šajā konkursā, taču
mācībaspēki pierunāja, un re-
zultāts bija pozitīvs. Balva ir do-
māta studijām ārzemēs - kādā
no klīnikām vai zinātniskajām
laboratorijām. Pretendentam

cē Rumānijā, kur šo darbu pre-
zentējam. Man ir arī vairākas
publikācijas gan starptautiska-
jos izdevumos, gan arī Latvijā
iznakošajos “Latvijas Ārsti” un
“Pediātrs Latvijā”.

“Turpināšu veikt pētījumus.”

Izvēlējos padziļināt savas zi-
nāšanas Zviedrijā - Malmes
universitātē pie profesora And-
ersona un Lundas universi-
tātē pie profesora Gorena
Landberga. Oktobra beigās un
novembrī strādāšu laboratorijā,
kur apgūšu imūnhistokīmija
metodi un turpināšu veikt
pētījumus. Pēc mūsu hipotē-
zēm, tas varētu sniegt atbildi
par mandeļu audu imunoloģis-
ko stāvokli. Mēs izstrādājam ci-
toloģisko metodi, ar kuras pal-
īdzību, ņemot uztriepi no man-
deles, var noteikt, vai ir slimī-
bas saasinājums, vai audos viss
ir kārtībā. Tagad vēlamies šo
hipotēzi apstiprināt - vai tā at-
spoguļo mandeļu stāvokli. Tā-
dēļ ir nepieciešams veikt pa-
dziļinātus pētījumus un daļu no
tiem - Zviedrijā. Ja apstiprinā-
sies, kā metode, ko esam iz-
strādājuši Latvijā, atspoguļo
cilvēka veselības stāvokli, to
varētu lietot klīniskajā praksē
kā mandeļu funkcijas neinvazi-
vo rādītāju.

“Vēlu pareizo izvēli.”

Mēs medicīnas studenti,
esam vairāk “noslēgti”, taču
studentu “gars” mūsos ir dzīvs,
un to pierādām ar dažādiem
studentu pasākumiem un svē-
tkiem. Piemēram, katru gadu
mums ir pirmā kursa iesvētīša-
na un citi notikumi. Tomēr lie-
lu uzmanību pievēršam māci-
bām un darbam klīnikās, jo tā
var gūt pieredzi un zināšanas.

No sirds vēlu visiem jauna-
jiem studentiem pirmkursnie-
kiem labus panākumus māci-
bās un studijās! Medicīna ir ļoti
plaša zinātne, un katram būs jā-
izvēlas kāda noteikta nozare.
Vēlu izdarīt pareizo izvēli, lai
kļūtu par labiem medikāliem - te-
rapeitiem, ķirurgiem vai citiem
speciālistiem.

Ļoti labi ir teicis kāds dzei-
nieks, un lai tā būtu arī jūsu
dzīvē:

*Laiks pietāt, padomāt,
Laiks izlemt pašam sevi,
Pa kuru ceļu iet,
Lai mērķi sasniegtu,
Lai nebūtu vien ņēmis,
Bet arī citiem daudz ko devis!*

Ar Sergeju Isajevu sarunājusies
MĀRA SADOVSKA

“Taču medicīna ir nozare, kurā zināšanas
progresē katru dienu, un tādēļ jāzina daudz -
jālasa grāmatas, jāstudē internets, lai tu
patiešām būtu gudrs ārsts. Jāmācās visu
mūžu..

..Studijas ir grūtas, bet tajā pašā laikā
aizraujošas. Ir lekcijas, nodarbības,
mācības klīnikā, kur iespējams strādāt ar
savām rokām un savu galvu. Tas ir ļoti svarīgi.”

nīcu Ķirurgijas nodaļās. Mainī-
ju pārsējus, piedalījies operāci-
jās, iemācījies sniegt pirmo
palīdzību - tā man bija ļoti vērtī-
ga pieredze. Man patika šis
darbs, un tas mani vēlreiz pār-
licināja, ka esmu izvēlēties pa-
reizo ceļu dzīvē.

Fakultātē es darbojos Stu-
dentu Zinātniskajā biedrībā, un
tas dod iespēju padziļināt zinā-
šanas, strādājot zinātnisko dar-
bu. Histoloģijā man ļoti daudz

bija nepieciešamas izcilas atzi-
mes un zinātniskie darbi, publi-
kācija, piedalīšanās gan vietē-
jās, gan starptautiskās konfe-
rencēs. Esmu izstrādājis vairā-
kus zinātniskos darbus - mi-
krobioloģijā pie profesores Aijas
Žilēvičas, histoloģijā - pie pro-
fesa Jūrija Markova. Vienu
darbu izstrādājam kopā ar kol-
ēģi Jāni Šavlovski profesore
Gundegas Knipšes vadībā. Bi-
jām starptautiskajā konferen-

Kas un kā iespaido arhitektūras sagabāšanu

◀ 7. lpp.

tāds, ka no vēsturiskās atjauno-
šanas viedokļa tā faktiski ir
kļūda. Tas nozīmē celt bojā gā-
jušu ēku pilnīgi no jauna, aiz-
vietojot vēsturisku būvi ar tās
kopiju. Triangula bastiona
gadījumā ir pozitīvi, ka saglabā-
ta vecā nocietinājuma daļa.
Komērtforts ir ievērojams vē-
sturisks komplekss ne tikai Ri-
gas, bet arī Baltijas mērogā.
Tam būtu jāatrod izmanto-
jums, jādama, kā šo projektu fi-
nansiāli pamatot, piesaistīt
cilvēkus. Arhitektūras piemi-
nekli nevar atraut no vides, kur
tas atrodas.

- Kurš laika periods arhi-

tektūras pieminekļu sagla-
bāšanai bijis īpaši labvēlīgs?

- Katrā laika posmā ir savas
negatīvās un pozitīvās puses.
Kultūras pieminekļu saglabā-
šana vispār ir dārgs priekšs.
Tā vairāk ir investīcija nākotnē un
prasa arī laiku. Ir vērts atjaunot
un pietaupt, lai arī tas nedod
tūlītēju efektu un ienākumus.
Ceru, ka situācija mainīsies uz
labo pusi. Pieminekļu un vēstu-
riskā mantojuma loma sabied-
rības apziņā nākotnē varē-
tu pakāpeniski pieaugt. Tas ir
būtiski nācijas paštēla radīšanā
un veidu sabiedrībā priekšsta-
tu par mūsu tautu - no kurienes
mēs nākam, uz kurieni ejam,
uz kādām vērtībām balstā-

mies. Galvenā ir attieksme,
lidzekļus var atrast.

Latvijas arhitektūras sagla-
bāšanas tradīcijas ir neatrauja-
mi saistītas ar Eiropas atziņām.
Kopš XX gadsimta sākuma
Rīgā strādāja vācbaltiešu arhi-
tekti. 20. un 30. gados Piemi-
nekļu valdes speciālisti no Lat-
vijas brauca uz Skandināvijas
valstīm iepazīties ar piemi-
nekļu aizsardzības organizāci-
ju. Pieminekļu aizsardzības
vēsture Eiropā ir 1000 gadu ga-
ra. Pirmie dekrēti par vēsturis-
ku ēku aizsardzību tika izdoti
jau Romas impērijas laikā. Tas
bija aicinājums pilsoņiem ne-
postīt senās celtnes.

Latviju nevar izņemt ārā no

Eiropas konteksta. Arhitektū-
ras pieminekļu aizsardzība lie-
lā mērā atkarīga no valsts labās
gribas.

Man pašam ir īpaša interese
par senāko mūra celtni Baltijā -
Iļskāiles baznīcu, kas celta XII
gadsimta beigās. Tā saglabāju-
sies līdz mūsdienām uz māk-
slīgās salīņas Rīgas HES
ūdenskrātuves vidū, un tās sa-
glabāšanas procesā skaidri var
redzēt, kā mainījusies sabied-
rības attieksme pret piemi-
nekļu aizsardzību laika gaitā, kāda
ir vērtību sistēma, kas ietek-
mēja celtnes saglabāšanu.

- Ko jums nozīmē Holandera
balva?

- Tas manam darbam ir ļoti

augsts novērtējums, esmu pa-
teicīgs Universitātei, ka tā ma-
ni atbalstījusi visu studiju garu-
mā. Balva lielā mērā ir Univer-
sitātes nopelns, tā iemāca strā-
dāt un sasniegt rezultātus.

Mana doktora darba tēma
būs līdzīga maģistra darba
tēmai, tikai plašāka. Mans
mērķis ir izpētīt arhitektūras
pieminekļu aizsardzību Latvijā
plašākā vēsturiskā kontekstā -
kā arhitektūras saglabāšanu ie-
spaidojusi politiskā un ekono-
miskā situācija, ideoloģija.

Sarunājusies **ANDA LASE**

Šī nav "zaļā skaudība"

Uzsākot studiju gaitas, viens no svarīgākajiem vārdiem topošā studenta piezīmju blociņā ir kopmītnes, īpaši, ja šis students nav no Rīgas. Arī mans stāsts ir par to, ka nepietiek "iekarot" tikai universitāti, ir jācinās arī par savu vietu kopmītnēs. Jāteic gan, ka ar mainīgu prefinieku, kurš dažbrīd ieņem kopmītnu atbildīgo komisijas locekļu izskatu, dažbrīd komandantes veidolu. Vai studentu pielūdzamais objekts ir kļuvis par hameleonu - dzīvnieku, kurš pielāgojas apstākļiem, mainot krāsu? Vai varbūt jautājums ir par to, kā students prot ieraudzīt šīs krāsas un pareizajā brīdī to noķert aiz mēles? Bet mēs taču atrodamies vienā pusē, jo šis pakalpojums Studentu servisā ir izveidots, lai palīdzētu studentiem.

Dainis, LU absolvents: "Students nav izbaudījis istu studentu dzīvi, ja viņš nav dzīvojis kopmītnēs kaut vienu mēnesi." Balstoties uz šo tik bieži izskanējušo frāzi, man bija vēlēšanās iepazīt izdaudzināto "koju" dzīvi. Patiesībā man tās arī bija nepieciešamas kā vieta, kur apmesties, jo dzīvoju Valmierā (100 km no Rīgas, ar autobusu braucot - divarpus stundu attālumā). Taču "koju" dzīve beidzās, vēl nemaz isti nesākusies, jo saņēmumu atteikumu. Reāli domājot, man bija šādas iespējas: 1. izbraukāt; 2. ierēt dzīvokli un, jā, protams, vēl 3. cerēt, ka kāds atteiksies.

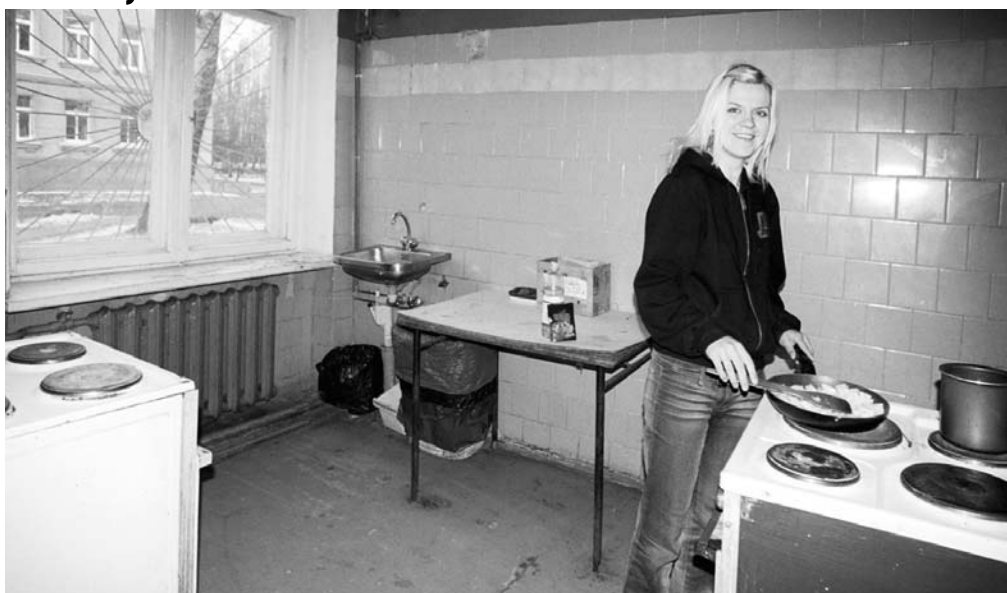
Aicināju uz interviju ANDI DZALBU, jo viņa vārds bija norādīts "Studiju ceļvedī", kur interesēties neskaidriību gadījumā.

No šogad raksttājiem 1100 iesniegumiem kopmītnu piešķiršanas komisija, kuras locekļi ir G. Pavlova, LU direktora vietniece, V. Miķelsone, LU Saimniecības daļas vadītāja vietniece, S. Kalniņa, LU Saimniecības pārvaldes uzskaitvede, A. Dzalbs, LU Studentu

servisa vecākais lietvedis, A. Avotiņš, LU Studentu padomes pārstāvis, R. Putāns, LU Studentu padomes pārstāvis, apstiprināja: 1. kārtā aptuveni 600 iesniegumus, no kuriem 90 iesniedzēji neregistrējās, 2. kārtā - 154. Kopmītnes piešķir, ņemot vērā noteiktas prasības. "Kā komisija nolemj, tā arī ir," apliecina Andis Dzalbs. "Vietu dienesta viesnīcās piešķir komisija, nevis komandante, kā maldīgi domā studenti. Noteikumos "Par kārtību, kādā LU studenti tiek nodrošināti ar gultas vietu dienesta viesnīcā" ir minētas četras priekšrocību grupas. Dienesta viesnīcās dzīvos 600 studentu, no kuriem 80 pieder pie pirmās priekšrocību grupas. Pārējiem 520 studentiem kopmītnes piešķir, izvērtējot attālumu līdz viņu dzīvesvietai. Attālumu nosaka datorizēta programma, kurā ievadītas aptuveni 7000 apdzīvotas vietas.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, plusi ir tādi, ka studentam nebija obligāti jāierodas Rīgā, lai uzzinātu, vai viņš ir saņēmis vietu dienesta viesnīcā. Informāciju par ires tiesību piešķiršanu LU Studentu serviss izlika sarakstu veidā Raiņa bulvārī 19 jau 11. augustā. Tā tiks publicēta arī LU mājas lapā www.lu.lv. Mobilo tālrunu īpašniekiem tika nosūtītas īsziņas, citiem - ziņa pa norādīto elektronisko pastu. Nebija arī līdzšinējās prakses, ka ņem vērā iesnieguma uzrakstīšanas datumu, t. i., "kas pirmais brauks, tas pirmais mals". Rezervē palikušos informēju, ja ir radusies kāda brīva vieta."

Un tomēr nav dūmu bez uguns - runas par konfekšu un komandantes lomu nedod mieru jauniešiem, kurš, "taisni" ejot, nekur tālu nav ticis... Iespējams, nav noķēris "istā dzīvnieka" vārigo vietu. "Es par tādiem gadījumiem neesmu dzirdējis. Tagad, septembrī, to visu pārbaudīs, un tad studenti, kurš ir ticis kopmītnēs

kā savādāk, tur reāli parādīsies. Komandantei šajā procesā nav nekādas lomas. Mēs uzņemšanu izvērtēsim un mēģināsim kaut ko uzlabot. Varbūt kaut kas ir palaists garām, jo visu jau uzreiz nevar izveidot ideālu," atzīst Andis Dzalbs.

Studentam, lai dabūtu vietu kopmītnēs, nav jāķer kāds "aiz mēles", bet, iespējams, jāieklausās solījumos - Andis Dzalbs: "Viss tiks pārbaudīts". Vienā isā teikumā ir pateikts viss mana raksta nobeigums. Vēl tikai gribēju sacīt paldies komisijai par padarīto un vēlēt, lai darbā saglabātos un uzlabotos lēmuma "neapiešanas" iespēja. Varbūt kāds domā, ka šis raksts ir "zaļā skaudība", bet mūsdienās ir svarīgi uzzināt, kas, kā un kāpēc. Bet, pirms lieku punktu, atcerējos vienu filozofa Hilona sentenci: "Labāk izvēlies zaudējumu nekā negodīgu ieguvumu, jo zaudējums tikai vienreiz rada sirdsēstus, bet negodīgs ieguvums - mūžīgi."

ZANE BĒRZIŅA, LU studente

P. S. Arī "UA" pie kopmītnu tēmas atgrieziesies.

Izraksts no noteikumiem "Par kārtību, kādā LU studenti tiek nodrošināti ar gultas vietu dienesta viesnīcā"

Nosacījumi studenta iekļaušanai priekšrocības grupā:

- Pirmajā priekšrocības grupā - sociāli mazaizsargāto un maznodrošināto ģimeņu locekļi (neattiecas uz Rīgā un Rīgas rajonā dzīvojošajiem studentiem). Šajā grupā iekļaujami studenti, kuri atbilst vienam no šādiem kritērijiem:
- students ir invalīds vai bārenis;
- students dzīvo ģimenē, kurā ir trīs vai vairāk nepilngadīgi bērni;
- students dzīvo ģimenē, kurā visi pārējie ģimenes locekļi ir pensionāri vai invalīdi.
- Otrajā priekšrocības grupā - studenti, kuru reģistrētā dzīvesvieta ir Alūksnes, Balvu, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jēkabpils, Krāslavas, Kuldīgas, Liepājas, Limbažu, Ludzas, Madonas, Preiļu, Rēzeknes, Saldus, Valkas, Valmieras vai Ventspils pilsētā vai rajonā.
- Trešajā priekšrocības grupā - pārējo rajonu, izņemot Rīgas un Rīgas rajona, studenti.
- Ceturtajā priekšrocības grupā - pārējie studenti.

projekts

Ne tikai fjordi un ūdenskritumi

LU Bibliotēkas darbinieki piedalījās starptautiskajā tālākizglītības projektā "Bibliotēku sistēma Norvēģijā", kuru rīkoja Latvijas Bibliotēkāju biedrības Bibliogrāfijas sekcijas vadītāja Baiba Mūze.

Projekta dalībnieki uz šo Ziemeļeiropas zemi devās no 18. līdz 27. augustam, un pēc atgriešanās katrs iesniedza re-

ferātu par ceļojumā gūto. Drīzumā LU Bibliotēkas darbinieku Tālākizglītības centrā notiks seminārs par Norvēģijas pieredzi, kurā lekciju nolasīs Ziemeļvalstu Ministru Padomes Informācijas centra vadītāja Ieva Hermansone.

Kopprojekts turpināja Latvijas Bibliotēkāju biedrības Bibliogrāfijas sekcijas aizsākto programmu bibliotēku personāla tālākizglītībai, kopš 1998.

gada ik vasaru iepazīstinot ar kādas valsts bibliotēku sistēmu, informacionālajiem pakalpojumiem, kopkatalogiem, bibliotēku vienoto informācijas tīklu. Pieredze, kas gūta iepriekšējos braucienos - uz Vāciju, Nīderlandi, Somiju un Angliju -, palīdzējusi pilnveidot informācijas pakalpojumus Latvijas bibliotēkās.

Šovasar projektā piedalījās arī LU Bibliotēkas direktora

vietniece Elvira Vēvere un Bibliogrāfijas nodaļas vadītāja Diāna Paukšēna, iepazīstot Oslo, Lillehammeras, Bergenas, Trondheimas bibliotēkas, bet atpakaļceļā apmeklējot Zviedrijas Karalisko bibliotēku Stokholmā.

Diāna Paukšēna atzīst, ka nav būtiskas atšķirības starp bibliotēku tehnisko nodrošinājumu un labiekārtojuma līmeni galvaspilsētā Oslo un citās

Norvēģijas pilsētās. Turienes materiālās iespējas, protams, nav salīdzināmas ar mūsējām, tomēr svarīga ir ne tikai nauda, bet arī attieksme. Tiek darīts iespējami daudz, lai būtu maksimāli ērti strādāt gan lasītājiem, gan bibliotēkas darbiniekiem.

VIJA APINĪTE

ILGA RISMANE, LU absolvente

Kamēr

Kamēr cilvēks
dzīvs, tikmēr
nav vēl viss pagalam...

Sēras un sēres,
vēres un cēres -
visam savi akmeņu apveidi
un savs oļu un smilšu ceļš.

Lakacis aug pie
akača, taču -
nevēlas tajā nosmakt.

Lidaka slidaka
piezogas raudiņai,
bet viņa iemet
tai riklē tikai
pa zvīņainai naudiņai.

Putni gaisā nošalc:
kamēr strikti elpojam,
mēs vēl spārnus cilājam...

Vaska... maska

Vaska puķe -
smaržu naska.
Poda suķe -
ballē maska...

Kaimiņzemē

Akmeņu sēde Mosēdē -
akmeņi pēc auguma rindā...
ar vārdiem un uzvārdiem

kā piemiņas elpa
pie spoguļspožas ūdenskrātuves
un kadiķiem,
kam dzīves vētrās spīduļo
īpaši izturīgas un smailas,
gudras un uzņēmīgas... adatas.

Mosēdes akmeņi -
bijušie cilvēki
pēc sava paveiktā lieluma -
pēc lieluma par veiksmi.

Pamošanās

Tik vienmuļi, tik dobj
skan vien rudens nakts.
Pa šķiedrai tu ārdies nost -
bet tā vēl nav padošanās.

Lūk, tur jau vējš svelpj
kā ar krustsoli izsmelts šķēps.
Tevi sagriež virpuli -
arī tāda ir - pamošanās.

Vai

Tu ienāci mani
tik noslēpumaini caurspīdīgs,
ka likās - tas ir māns.
Padzisa lampas.
Gumijkokā zilite iedziedājās -
un uz sienām orhidejas izplauka.
Es sapratu -
tā tava mīlestība atnākusi -
mani atradusi.
Āi, mans mīļotais,
cik daudz manu ilgu un sapņu...
devušies tevi meklēt.
Vai satiksies tie nebūtībā?

Puķe kā putns

Strelicijas zieds -
kā lidojošs putns.

Strelicija uzmundrina:
- Jel esi gaismā,
- ja lemts tev
- rādīt ceļu citiem.

Jel esi saprāts,
ja negribi darīt pāri
dabas krāšņumam
un nākamības domai. -

Strelicijas priekšā
ceļos krīt ik mēnesstars,
kad tas salūzis
nepārstāj spīdēt.

Strelicijas zieds -
kā lidojošs blāzmas putns -
ar zeltoti asšķautņainu
cekulu... mirdz.

IEVA ZIEMELE, LU absolvente

***

Visapkārt virmo vasaras vēju valstība.
Pašķiru nost plakstienu priekškaru, atveru sa-
vas pils logus. Tūdaļ mani ieris caurspīdīgs mā-
konis, vēl tik silts no modušās saules, tik vēss
no agrinās miglas. Mati vēl atrisuši kā rāmas
brūnāļģes uz pienbaltā, saldā spilvena.

Vienu no nakts miera pilnajām kājām
kā smagu medus kāri pārceļu pār pēļa
malu un iekāpu siltās smiltīs. Rītakur-
pes gluži iestīgušas, tikai smailie purpu-
ra purngali lūkojas augšup. Laikam
naktī no svešām planetām lījušas smil-
šu strūklas. Vai spīvais okeāna vējš kā
rētais kapteinis svaidījies apkārt pa
pasauli un ietriecis man rūtis pilnas
riekšas smilšu.

No tapetēm izlien mazs bruņe-
sis un silda karsto, oranžo smilšu
ārēs savas zaļi mirdzošās bruņas.
Viņš jau ir izskaitļojis, cik ilgi drikst
saulē būt. Zilas gliemežnīcas kā
koši ledus ciņi izstiepj smiltīs kru-
zuļainas ēnas. Tur digst palmas.
Papeļu asni. Tava mugura noraso
ar sikām sviedru lāsītēm, un katrā
no tām kā dzeltenī saulesargi
spoguļojas manas acis. Un katrā
lāsītē savā gaistošajā miesā jūt ma-
na skatienu siltumu. Bruņnesis
patikā savēl nagus kā kaķis un
atsakās kāpt laivā, kas kuļas pāri
snaudošai staigāja acij.

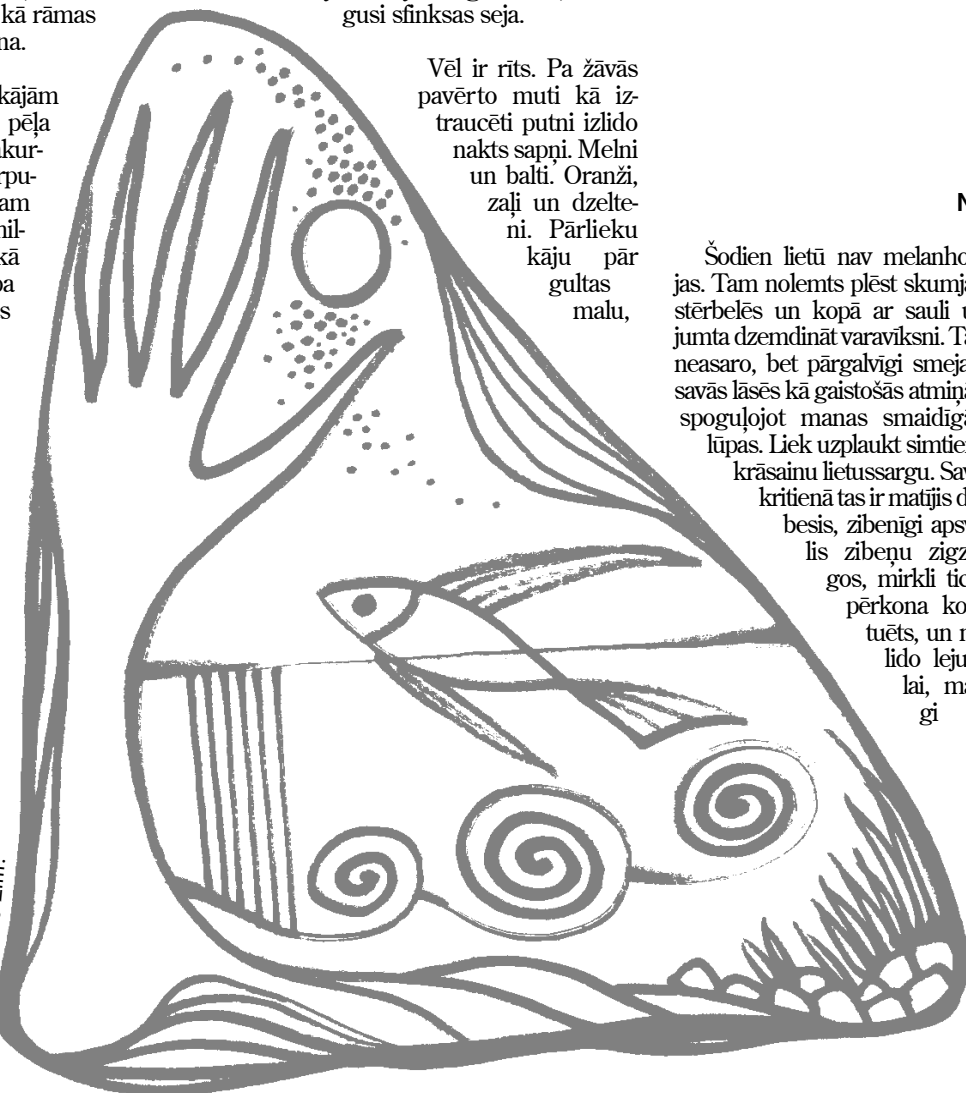
Tava roka ir tepat. Tā nav
bruņneša zvīņainā ķetna. Tā ir
patvērums no svelmes un smilšu
vētrām, dzeltens saulesargs ar
citronu smaržu. Un manās kā-
jās ir kurpes - purpura gondol-
as, kas mīļuprāt airēsies apkārt
purvam. Bet varbūt akacis pats
izmetīs mums pretī sudrabotas
laipas? Varbūt tīģeris noklās zem
kājām savu lāsmaino ādu, vai papeles
uzaudīs pūku paklāju?

Mana roka ir līdzās. Tu driksi to satvert ta-
gad un tepat. Lietus ir līdzās. Tu driksi tam pie-
skarties. Zeme nekad nerunā. Tu driksi runāt
ar viņu, kamēr vēl list. Manā rokā reiz apmetās
tavas rokas siltums. Tu vairs nevari to atņemt.

Dzeltenais saulesargs ir atvērts virs manis tum-
šās lietus debesīs. Gaisā smaržo pēc citroniem,
un pēdas grimst siltās, oranžās smiltīs. Tā ir
drošība bez dzeloņdrātīm un barjerām. Tās ir
brīvi klistošas papeļu pūkas. Pasaulē. Vējā. Tie
nav bruņneša smagie svina soļi un purva staig-
nājs. Lidojošas gondolas, atmai-
gusi sfinksas seja.

Vēl ir rīts. Pa žāvās
pavērto muti kā iz-
traucēti putni izlido
nakts sapņi. Melni
un balti. Oranži,
zaļi un dzelte-
ni. Pārlietu
kāju pār
gultas
malu,

Andas Lases zīm.

Nolemtie

Šodien lietū nav melanholi-
jas. Tam nolemts plēst skumjas
stērbelēs un kopā ar sauli uz
jumta dzemdināt varavīksni. Tas
neasaro, bet pārgalvīgi smejas,
savās lāsēs kā gaistošas atmiņas
spoguļojot manas smaidīgās
lūpas. Liek uzplaukt simtiem
krāsainu lietussargu. Savā
kritienā tas ir matijis de-
besis, zibenīgi apsvi-
lis zibeņu zigza-
gos, mirkli ticis
pērkonu kon-
tuēts, un nu
lido lejup,
lai, mai-
gi

būs lietus nolemtība. Negribēta
(vai varbūt kvēli alkta) steiga.
Spoža vertikāle saules gaismā.
Lūpas loba salījušu riekstu.
Tā ir čaulas bērna pēdējā nakts,
kas mēmi plūst preti, un diena
dilst kā saķērusi tuberkulozi.
Drīz no tās atliks vien šaura,
rozaina seja - vientuļa švika mīl-
tošajā tumsas pierē. Bet rīts pa-
kārs nakti pie tuvīnā ozolzara kā
naidnieks mātesdēlu tumšmatī-
ti, pirms tas pagūs novicināt bal-
tu karogu.
Snieg mēnesnīca. Lietus lā-
ses, ceļojot lejup, mirkli glabā at-
miņas par to. Par augšup pavēr-
stām saliedētām mīlnieku sejām
un oranžiem, akmens smagiem
pilādžu ķekariem, kas rīt ie-
raudzīs savu nolemtību - badīgu
putņu baru.

Šodien lietū list melanholija.
Tas ir nolemts, gluži kā samta
tauriņa stingums salnā, lapu
trūdi rudens pārsteigtos dārzos,
ūdens vilņošanās vējā, suņa bai-
les no pērkonu... Violetas, pelē-
kas, tumšzilas lāses pārcilpo pa-
galmu un patur atmiņā bērna
acis pie rūtis. Loga nolemtība ir
sejas, kas tajā skatās vai vēl skati-
sies, un gaismā, kas vakaros sil-
da tā vēso vaigu.

Mēs esam nolemti raudzīties
logos - pēc spulgojoša rīta,
pilādžkrāsas dienas vai palsiem
vakara rasas opāliem.

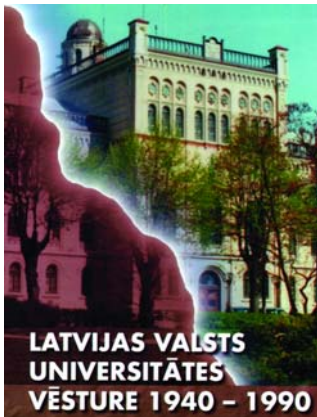
sajūtot vēsu
gridu. Mākoņi nenasniedzami. Palmas tālas. Ta-
petes izstāro garlaicību. Bruņneši dus Sīksā.

Bet mūsu rokas ir tepat. Lietus papelēs vēl
list. Oranžās smiltīs liesmo tālās Austrālijas
klingtīs. Bet tu driksi abām kājām ielēkt saules
starā tepat uz gridas.

skūpstot zemes lūpas, bez
sāpēm (bet varbūt sāpīgi) mirtu.
Saldos aņņu ceros, pūkainās
putnu ligzdās, medus dzeltenos
ceļa putekļos, zvaigžņotos
mežezeros, liganās upēs, riekstu
gravās vai zaļoksnās akās ar salī-
kušām vindām - vienalga, kur, tā

Universitāte savā 84. gadā!

Izvēlies savu zinību pili!

Jaunā skolas gada sākums ir satraucošs visiem: vienalga, vai tas ir pirmklasnieks ar gladiolām - garākām par viņu pašu, vai pirmā kursa students, kurš lietainajā Aristoteļa svētku vakarā klausījās Valsts prezidentes uzrunu. Bez izglītības tu, cilvēk, esi pazudis... Bet... Kā izvēlēties tieši savu zināšanu ceļu? Par to mudina domāt LU Bibliotēkā izveidotā izstāde.

Prāva daļa grāmatu ir par mūsu valsti, šķiet, prestižāko augstskolu - Latvijas Universitāti. Ja neesat iekļuvusi savā "sapņu pili", "Studiju ceļvedis" varbūt noderēs jūsu jaunākajiem brāļiem, māsām vai draugiem un, protams, arī tiem, kuriem šogad nepaveicās kļūt par LU studentiem, bet kuri šim nodomam nebūt nav atmetuši ar roku.

Lai izvērtētu savu augstskolu, nav par ļaunu zināt tās vēsturi. It īpaši, ja runa ir par tās tradīcijām bagātu iestādi kā Latvijas Universitāti. Tiesa gan, mūsējā nepieder pie pasaules vecākajām mācību iestādēm, taču tai ir gana saistoša vēsture. Grāmata "LU vēsture. 1940 - 1990" iepazīstina ar vienu tās posmu. Toties grāmata "Īsa Latvijas Universitātes vēsture" sniedz ieskatu visā, kas ar mūsu augstskolu ir noticis gadu ritējumā.

Daudz informācijas ietver izdevums par studiju iespējām LU: par augstākā līmeņa studijām un pamatsstudijām mūsu *Alma mater*, par tālākizglītību, kā arī kultūru, sportu un tūris-

mu Latvijas Universitātē. Var iepazīt vienu no pēdējiem LU Zinātnisko rakstu izdevumiem "Latvijas vēsture. Jaunie un jaunākie laiki".

Netrūkst izdevumu par neskaitāmām citām izglītības iespējām Latvijā. To vidū "Augstākā izglītība Latvijā" - par mācību iestādēm ar senāku vēsturi un tām, kas radušās atjaunotajā Latvijas valstī. Grāmata "Privātās augstākās izglītības 10 gadi Latvijā" liecina, cik plašas šobrīd ir izvēles iespējas. Tās snieguši uzņēmīgi cilvēki. Izdota grāmata par visām Latvijas augstskolām, koledžām un tehnikumiem, vēl vairāk paplašinot priekšstatu par šobrīdējo izglītīšanos.

Plašāki kļūst mūsu augstskolu starptautiskie sakari: mūsu studenti mācās ārzemēs, bet ārvalstu jaunieši par izglītības vietu var izvēlēties Latviju. Tādēļ savu lasītāju noteikti atradis izdevums "Mācies ārzemēs" un "Higher Education in Latvia".

VIJA APINĪTE

Studenti piketē

Studentu pikets par studentu sociālo garantiju nodrošināšanu "Eiropā gribu dzīvot kā Eiropā" pie LR Izglītības un zinātnes ministrijas

Gaida Studentu teātris!

Uzsākot jauno sezonu, LU Studentu teātris aicina spēlētgrībošus, atraktīvus puišus uz vakantajām vietām izrādēs! Ja vēlies mums pievienoties, tad 29. septembrī plkst. 18.30 nāc uz Raiņa bulvāri 19; pulcēsimies vestibīlā. Iepriekš, lūdzu, sagatavo kādu dzejoli vai prozas fragmentu. Ja vēlies uzzināt ko vairāk, droši raksti: dainad@one.lv!

Studenti balso

Studentu pirmsreferenduma balsojums - Eiropas Savienībai - jā vai nē

Daudz laimes arī visiem "Universitātes Avīzes" lasītājiem laikraksta 81. dzimšanas dienā!

"Universitātes Avīze"
(Iznāk katru otro otrdienu)

Redaktore ILZE BRINKMANE
Tekstus rediģē IEVA ZIEMELE
Fotogrāfs TŌMS GRĪNBERGS
Tekstus ievada BRIGITA KERSTENA
Datorsalikumu veido GUNTARS STEPĀNS

Adrese: Raiņa bulv. 19, 136. telpa, Rīga, LV-1586 (pastkastīte atrodas LU kancelejā)
Tālruni: 7034328; Fakss: 7034438
E-pasts: hua@lu.lv. Internetā: <http://www.lu.lv/ua>
Reģistrācijas apliecība Nr. 535.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz "UA" obligāta. Reklākcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.

Latvijas Universitātes Studentu padome
Ienāc ciemos, esi ar mums

Pieņemu, ka septembris Tavā dzīvē ir ienācis ar pārmaiņām. Ja vēlies turpināt iepazīt LU sniegtās iespējas un ne tikai piedalīties, bet arī pats veidot dažādas aktivitātes, tad sāc tiekties pēc tā.

WWW.LUSP.LV/PIEVIENOJIES

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka lietotāju ērtības labad maina darba laiku

No 2003. gada 15. septembra bibliotēkas pakalpojumi Lielvārdes ielā 24 un Rūpniecības ielā 10 būs pieejami:

- pirmdien, otrdien, trešdien, ceturtdien, piektdien - no plkst. 10.00 līdz 20.00 un
- sestdien - no plkst. 10.00 līdz 17.00
- Spodrības diena - joprojām mēneša otrā trešdiena.

LAB ADMINISTRĀCIJA